

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ΄ ΤΕΥΧΟΣ 60^ο ΙΟΥΛΙΟΣ 2014

Το Ξηροκάμπι
Περίοδος Α΄ 1966-1977

Η ΦΑΡΙΣ
Περίοδος Β΄ 1979-1981
Περίοδος Γ΄ 1992-2001
Περίοδος Δ΄ 2002-

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΦΑΡΙΔΟΣ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ με το διακριτικό
τίτλο «ΕΡΑΣΙΝΟΣ Α.ΜΗ.Κ.Ε.», που εδρεύει στο Ξηροκάμπι και εκπροσωπείται νόμιμα.
Συντακτική επιτροπή: Γεώργ. Θ. Καλκάνης, Θεόδ. Σ. Κατσουλάκος, Παναγ. Η. Κομνηνός
Επιμελητής έκδοσης: Θεόδ. Σ. Κατσουλάκος, Συρακουσών 101, Αθήνα, τηλ. 210 2515864
Ταμίας: Ιωάννης Παν. Κονίδης, Ξηροκάμπι, τηλ.: 27310 35029
Όλα τα τεύχη / φύλλα έχουν αναρτηθεί ψηφιοποιημένα στον διαδικτυακό τόπο:
<http://micro-kosmos.uoa.gr> (→ η Φάρις)

Περιεχόμενα :

<i>Δημητρίου Θ. Κατσουλάκου</i> , Η νότια κοίλη Λακεδαιμόνων και τα Κύθηρα κατά την διάρκεια των Ορλωφικών	3
<i>Ιωάννη Γ. Παρηγόρη</i> , Μουσικοχορευτική εκδήλωση στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης από το Τμήμα Ελληνικής Μουσικής του Ωδείου Αθηνών (1871) και τον Παιδαγωγικό Φιλότεχνο Όμιλο Φάριδος.....	7
<i>Γεωργίας Ν. Κατούνα</i> , Το χωριό Γοράνοι και το αλογοπάτι	10
<i>Η.Γ.Μ.</i> , Το τελευταίο παραδοσιακό παντοπωλείο στο Ξηροκάμπι	11
<i>Γεωργίου Θεοφ. Καλκάνη</i> , Κουμπούρες και ΣπιρτοΚούμπουρα.....	12
<i>Χαρίλαου Ν. Σταρόγιαννη</i> , Ιστορίες του τόπου μας.....	14
<i>Τάσου Δ. Βολτή</i> , Εμφυλίου θύμα.....	15
<i>Μαριάννας Γ. Λάτση</i> , Εκκλησιαστικά νέα.....	16
<i>Παναγιώτη Σ. Ατσαβέ</i> , Η Γέφυρα του Ξηροκαμπίου	16
<i>Θωμά Καλτσούνη</i> , Σύντομο ιστορικό του ΚΕΕΜ	18
<i>Χρυσούλας Ε. Μασούρα</i> , Αφιέρωμα στην αείμνηστη δασκάλα μου Ιφινόη Σωτηράκου	20
<i>Πανωραίας Α. Νικολακάκου</i> , Ημέρα περιβάλλοντος	21
<i>Ιωάννη Δ. Αποστολάκου</i> , Όταν γιόρταζε η Ζερμπίτσα.....	22
Συνδρομές	22
<i>Α.Μ.Κ., Γ.Κ.Μ., Δ.Θ.Κ.</i> , Της αγοράς.....	23
<i>Σταυρούλας Δημητράκου - Αποστολάκου, Ιωάννη Π. Νικολακάκου,</i> <i>Ευσταθίου Χ. Βασιλείου</i> , Σύμμικτα.....	23
<i>Γεωργίας Λαμπρινού - Κοκκορού</i> , Πέτρος Τ. Δημόπουλος (1918 – 2012)	24
<i>Ντίνας Κρητικού - Στρατηγέα</i> , Στη μνήμη της θεια-Αρετής Βατικιώτη.....	26
<i>Σταύρου - Παναγιώτη Γ. Μανιάτη</i> , Πένθη – Σταύρος Π. Μανιάτης (1927 – 2014)	28
<i>Πάνου Κ. Μηνακάκη</i> , Πένθη – Γεώργιος Π. Γάββαρης (1934 – 2014).....	30
<i>Βιβής Ξ. Κωτσιοπούλου</i> , Τα νέα μας	31

Εξώφυλλο: Το χορευτικό τμήμα και η χορωδία του Παιδαγωγικού Φιλότεχνου Ομίλου
Φάριδος στα σκαλιά της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης

Δημήτρη Θ. Κατσουλάκου
**Η νότια κοίλη Λακεδαίμων και τα Κύθηρα
κατά την διάρκεια των Ορλωφικών***

Η περιοχή, η οποία αφορά την παρούσα μελέτη, είναι αυτή των χωριών του τέως δήμου Φάριδος Λακωνίας, χωρίς τα χωριά του παλαιότερου δήμου Φελλίας¹. Στην περιοχή αυτή βρίσκονται τα χωριά: Ξηροκάμπι, Παλαιοπαναγιά, Ανώγεια, Λεύκη, Τραπεζοντή, Καβουράκι, Λευκόχωμα (Καράσπαη), Κυδωνιά, Λιακαίικα, Κατσουλαίικα, Καμίνια και Παλιοχώρι. Σ' αυτά προστίθενται και τα χωριά της ανατολικής πλευράς του Ταυγέτου, σχεδόν ακατοίκητα στις μέρες μας, Μπολιάνα, Διπόταμα, Σωτήρα, Τόριζα και Κουμουστά.

Η περιοχή αυτή, χωρίς να είναι γεωγραφικά περικλειστη, εν τούτοις παρουσιάζει ενότητα γεωγραφική. Τα χωριά αυτά διατήρησαν σε όλες τις φάσεις της ιστορίας τους συχνή επαφή μεταξύ τους. Η εύκολη μετάβαση με τα πόδια από το ένα χωριό στο άλλο, οι εμπορικές συναλλαγές, οι κοινωνικές σχέσεις, τα συμπεθεριά, οι κουμπαριές διαμόρφωσαν ενιαίο τρόπο αντίληψης, κοινό γλωσσικό ιδίωμα, κοινά τραγούδια, ίδια έθιμα ... Οι επαναλαμβανόμενες συναντήσεις στα μοναστήρια της Γόλας, της Ζερμπίτσας, του Κούμπαρη, της Καταφυ(γι)ώτισσας και των άλλων πολλών εκκλησιών της περιοχής ... σφράγισαν την κοινή μοίρα των κατοίκων².

Οι ονομασίες «Λακεδαίμων» και «Φάρις» απαντούν στον Όμηρο³ για πρώτη φορά. Τελευταία μαρτυρία για την τύχη της Φάριδος έχουμε από τον Πausανία τον Περιηγητή⁴.

Το όραμα της αποτίναξης του τουρκικού ζυγού στην ουσία γεννήθηκε αμέσως μετά την Άλωση (1453). Ο θρύλος για τον Μαρμαρωμένο Βασιλιά, οι θρήνοι

«Σώπασε, κυρά Δέσποινα, και μην πολυδακρύζεις.

Πάλι με χρόνους με καιρούς πάλι δικά μας είναι.»

και

«Η Ρωμανία πέρασεν, η Ρωμανία πάρθεν.

Η Ρωμανία κι αν επέρασεν, ανθεί και φέρει κι άλλο.»

το μαρτυρούν περίτρανα.

*Ανακοίνωση, η οποία έγινε στο 3^ο επιστημονικό συνέδριο της ΕΘΕΔΙ (Εταιρεία Θεωρίας, Έρευνας και Διδακτικής της γενικής και της τοπικής Ιστορίας) με θέμα «Ιστορική έρευνα και διδακτική της ιστορίας» (Κύθηρα 2008).

¹ Τον δήμο Φελλίας συγκροτούσαν τα χωριά: Γοράνοι, Λιαντίνα, Πολοβίτσα, Ποταμιά, Άρνα, Κουρτσούνα, Κοτσαντίνα και Τσέρια, Μιχαήλ Χουλιάρικης, *Γεωγραφική, διοικητική και πληθυσμιακή εξέλιξη της Ελλάδος 1821-1971*, Εθνικών Κέντρον Κοινωνικών Ερευνών, τ. Α, μέρος Ι, Αθήνα 1973, σ. 120.

² Δημήτρης Θ. Κατσουλάκος, *Η νότια κοίλη Λακεδαίμων και τα μοιρολόγια της*, Εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2002, σσ. 17-18.

³ Ομ. Β 581-582: «Οἱ δ' εἶχον κοίλην Λακεδαίμονα κητώεσσαν,
Φᾶριν τε Σπάρτην ...».

⁴ Πaus. 3.20.3: «*Διαβᾶσι δέ αὐτόθεν ποταμὸν Φελλίαν, παρὰ Ἀμύκλας ἰοῦσιν εὐθεῖαν ὡς ἐπὶ θάλασσαν Φᾶρις πόλις ἐν τῇ Λακωνικῇ ποτε ἴκεϊτο*».

Ως την Επανάσταση του 1821 ξέσπασαν διάφορα, μικρά ή μεγαλύτερα, κινήματα, τα οποία όμως δεν είχαν αίσια έκβαση. Ένα από αυτά ήταν τα Ορλωφικά⁵, η μεγάλη περιπέτεια που έζησε η χώρα, ιδίως η Πελοπόννησος, την περίοδο 1770-1780.

Κατά την διάρκεια του Α ρωσοτουρκικού πολέμου (1768-1774) οι Έλληνες, με υποκίνηση των Ρώσων, εξεγέρθηκαν. Η εξέγερση με επίκεντρο την Πελοπόννησο εξαπλώθηκε γρήγορα στην Στερεά Ελλάδα, την Ήπειρο, την Θεσσαλία, τα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη. Οι Τούρκοι βρέθηκαν σε δύσκολη θέση και, αδυνατώντας να καταστείλουν την εξέγερση, κάλεσαν σε βοήθεια τους Αλβανούς. Οι επαναστατημένες περιοχές δοκιμάστηκαν σκληρά, ιδίως η Πελοπόννησος. Οι Ρώσοι, συνειδητοποιώντας ότι η εξέγερση αυτή δεν μπορούσε να επιτύχει, εγκατέλειψαν γρήγορα την Πελοπόννησο. Το 1774 με την συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή ο ρωσοτουρκικός πόλεμος τερματίστηκε. Οι Έλληνες έμειναν πλέον αβοήθητοι στο έλεος των Αλβανών.

Ομάδες ατάκτων Αλβανών διέτρεχαν ολόκληρη την Πελοπόννησο και επέβαλαν καθεστώς τρόμου για μια δεκαετία. Η Λακεδαίμων είναι ανάμεσα στις επαρχίες που υπέστησαν μεγάλες καταστροφές. Το 1770 οι Αλβανοί έκαψαν το μοναστήρι της Ζερμπίτσας, αφού έκαψαν την αντίσταση εξήντα περίπου αμυνομένων εκεί Ελλήνων⁶. Από την μανία των Αλβανών δεν γλύτωσε ούτε το μοναστήρι της Γόλας. Το 1777 οι καλόγεροι της Γόλας αναγκάζονται από «τον κυρ Γιαννάκη σκίφταρι Βλαχάκη» (Σκίφταρης = Αλβανός) να υπογράψουν χρεωστικό ομόλογο σαρανταπέντε γροσίων με εξάμηνη διάρκεια⁷. Το 1784, σύμφωνα με έγγραφο του μοναστηριού της Ζερμπίτσας, οι καλόγεροι της Γόλας δανείζονται χρήματα για να επισκευάσουν το μοναστήρι ή να αντιμετωπίσουν άλλες ζωτικές ανάγκες τους⁸.

Ο Λούντβιχ Ρος, Γερμανός αρχαιολόγος και ιστορικός, καθηγητής πανεπιστημίου, συνόδευσε τον Όθωνα σε κάποια ταξίδια σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Σ' ένα από αυτά (Απρίλιος 1834) πέρασε από την περιοχή. Σχετικά αναφέρει ότι τα χωριά δοκιμάστηκαν τρομερά κατά τον ξεσηκωμό του 1770. «Γι' αυτό βλέπει κανείς κοντά στην Σοχά, την Σωτήρα και τα άλλα κοντινά χωριά, να έχουν σχηματιστεί χωράφια, που εκεί άλλοτε ήταν σπίτια ...»⁹.

«Εις το άκουσμα της λέξεως Αλβανοί, οι κάτοικοι ετρομοκρατούντο και ... κατέφυγον ομαδικώς εις τα απάτητα όρη και εις τα απρόσιτα σπήλαια ... Αλλ' εκείνοι εκ των κατοίκων της χώρας, δια τους οποίους το καθημερινόν μαρτύριον της αγωνίας και του τρόμου ήτο αβάστακτον, κατέφυγον έξω της πατρώας γης, εις τόπους άλλους περισσότερον ασφαλείς»¹⁰.

⁵ Βλ. Τάσος Α. Γριτσόπουλος, *Τα Ορλωφικά*, εν Αθήναις 1967.

⁶ Θεόδωρος Σ. Κατσουλάκος, *Άγνωστο επεισόδιο των Ορλωφικών*, Λακωνικά Σπουδαί 5 (1980) 435-441.

⁷ Θεόδωρος Σ. Κατσουλάκος – Παναγιώτης Χ. Στούμπος, *Η Κουμουστά της Λακεδαίμονος*, Εκδ. Πολιτιστικού Συλλόγου Ξηροκαμπίου, Σπάρτη 2012, σσ. 34-35.

⁸ Δημήτρης Γ. Κατσαφάνας, *Στη σκιά του Ταϊγέτου, Παλαιοπαναγιά, Ανώγεια και Ξηροκάμπι. Ιστορική διαδρομή από τις ρίζες μέχρι το 1940*, Αθήνα 1989, σ. 181.

⁹ Χαρίλαος Α. Προκοπίδης, *Πώς είδε την περιοχή μας ο Ludwig Ross*, Η Φάρις 1 (1979) 7.

¹⁰ Τάσος Α. Γριτσόπουλος, *Τα Ορλωφικά*, σ. 141.

Σε κρίσιμες περιόδους τα Κύθηρα αποτέλεσαν χώρο καταφυγής για πρόσφυγες από την Πελοπόννησο αλλά και άλλες περιοχές του ελληνικού χώρου¹¹. Για τους κατοίκους της Λακεδαιμόνος τα Κύθηρα ήταν ιδανικός τόπος στον οποίο μπορούσαν να καταφύγουν, καθώς το νησί βρισκόταν κοντά και τελούσε υπό βενετική κυριαρχία, γεγονός που τους εξασφάλιζε ασφάλεια. Τα Κύθηρα, αν και υπάγονται στα Επτάνησα, γειτνιάζουν με την Λακωνία. Αυτό το διαπιστώνει αμέσως κάποιος, βρισκόμενος στον Ταΰγετο. Από τα προβούνια ακόμα, αλλά και από την κορυφή καλύτερα, βλέπει ξεκάθαρα το νησί.

Σε έγγραφο του 1828 αναφέρεται ότι οι κάτοικοι του Παλιοχωριού το 1775 λόγω της δράσης κάποιας ομάδας Αλβανών με επικεφαλής τον Ζενέλαγα Αρβανίτη «ανεχώρησαν εις τα ενδότερα της Σπάρτης¹² και εις το Αιγαίον πέλαγος»¹³ για να γλυτώσουν. Λογικό είναι κάποιοι απ' αυτούς, ομαδικά ή μεμονωμένα, να κατέφυγαν στα Κύθηρα. Ενισχυτική της ανωτέρω άποψης είναι η σχετική μαρτυρία από την γειτονική περιοχή της Μονεμβασιάς: «Εις την εποχήν εκείνην εισέβαλον οι Αλβανοί και εις αυτήν την επαρχίαν εθανάτωσαν, ηγμαλώτισαν πολλούς, επιρπόλησαν τα χωρία. Τότε οι κάτοικοί της διεσκορπίσθησαν, οι μεν εις τας Ιονίους νήσους [κυρίως τα Κύθηρα], οι δε εις το Αιγαίον πέλαγος ...»¹⁴.

Ο παπα-Παναγής Σγούπης, ιερέας του Αγίου Γεωργίου της Τόριζας, το 1771, βρίσκεται στα Κύθηρα. Στην σελίδα 262 του ευαγγελίου της ως άνω εκκλησίας υπάρχει ιδιόγραφη σημείωσή του με ημερομηνία 22 Απριλίου 1771, όπου αναφέρει: «*Τα γράφω εις στο Τζιρίγο*»¹⁵. Προφανώς κατέφυγε εκεί για να γλυτώσει, παίρνοντας μαζί του και το ιερό ευγγέλιο. Μαζί του είναι και η κόρη του Κωνσταντίνα και ο γιος της Δημήτριος Σκιαδάς, οι οποίοι κατοικούσαν στην Κουμουστά¹⁶. Η Κωνσταντίνα είχε παντρευτεί στην Κουμουστά, παρακείμενο ορεινό χωριό της Τόριζας. Ο σύζυγός της Θεόδωρος Σκιαδάς δεν αναφέρεται. Πιθανόν να είχε χάσει την ζωή του. Γι' αυτό, μητέρα και γιος, απροστάτευτοι πλέον, ακολούθησαν τον παπα-Σγούπη, πατέρα και παππού, ίσως τον μοναδικό εν ζωή προστάτη τους, στα Κύθηρα. Όταν αποκατεστάθη η τάξη, ο παπα-Σγούπης επέστρεψε στην Τόριζα. Η κόρη με τον γιο της, άγνωστο γιατί, δεν τον ακολούθησαν και έφυγαν για τα μικρασιατικά παράλια¹⁷.

¹¹ Ρωσσέτος Φακιολάς, *Μετακινήσεις πληθυσμών στα Επτάνησα 1363-2005*, στο: Πρακτικά του Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου του Ανοικτού Πανεπιστημίου Δήμου Κυθέρων με θέμα «Κυθηραϊκή Μετανάστευση: Ιστορική Διασπορά και Σύγχρονες Πληθυσμιακές Μετακινήσεις» (2004), Κύθηρα 2007, σ. 384.

¹² Εννοεί τα ορεινά του Ταΰγετου και την περιοχή της ορεινής Μάνης.

¹³ Γεώργιος Β. Νικολάου, *Ειδήσεις για το Παλιοχώρι στη δεκαετία 1770-80*, Η Φάρις 36 (2004) 7.

¹⁴ Κυριάκος Ν. Στάππας, *Η Λακωνία κατά την Τουρκοκρατίαν και Ενετοκρατίαν (1460-1821)*, Αθήνα 1993, σ. 239.

¹⁵ Δημήτρης Γ. Κατσαφάνας, *Στη σκιά του Ταΰγετου, Παλαιοπαναγιά, Ανώγεια και Ξηροκάμπι. Ιστορική διαδρομή από τις ρίζες μέχρι το 1940*, σ. 93.

¹⁶ Δημήτρης Γ. Κατσαφάνας, *Θεόδωρος Δ. Κανταριτζής: Ο άγνωστος «Κανάρης της Δωδεκανήσου»*, στο: Επετειακή έκδοση των 100 χρόνων του Συνδέσμου των εν Αττική Λακεδαιμονίων, Αθήνα, 2003, σ. 493.

¹⁷ Δημήτρης Γ. Κατσαφάνας, *Θεόδωρος Δ. Κανταριτζής: Ο άγνωστος «Κανάρης της Δωδεκανήσου»*, σσ. 495-496. Βλ. Θεόδωρος Σ. Κατσουλάκος – Παναγιώτης Χ. Στούμπος, *Η Κουμουστά της Λακεδαιμόνος*, σσ. 65-66.

Σε έγγραφο του 1798, το οποίο σώζεται στην Εθνική Βιβλιοθήκη του Παρισιού στον υπ' αριθ. 708 Ελληνικό Κώδικα στις σελίδες 85-87, ο μητροπολίτης Λακεδαιμονίας Δανιήλ, απαντώντας σε σχετικό ερώτημα του πατριάρχη σχετικά με την τύχη «των κινητών και ακινήτων πραγμάτων του ιερού μοναστηρίου της Ζερμπίτσας», αναφέρει ότι τα κινητά πράγματα, τα οποία παραθέτει αναλυτικά, «ευρίσκονται εναποταμειυμένα εις το Τζιρίγο»¹⁸. Ο κατάλογος περιλαμβάνει διάφορα πολύτιμα σκεύη, όπως «τέσσερα ευαγγέλια ασιμένα, τα δύο στάμπα και τα άλλα δύο μεμβράναις, έτερον εν καθημερινόν με ολίγον ασίμι, τρία δισκοπότηρα ασιμένα, τρία πετραχίλια κεντητά με τους αποστόλους και ιεράρχας, εν έτερον χρυσούν»¹⁹ κ.ά.

Αυτά οι καλόγεροι του μοναστηριού με πολλές προφυλάξεις και μεγάλους κινδύνους κατόρθωσαν, προφανώς με μουλάρια μέσω Ταυγέτου, να τα μεταφέρουν κάπου στην Μάνη και από εκεί με κάποιο καΐκι στα Κύθηρα. Στην ουσία πρόκειται για πραγματικό άθλο, αφού, την ώρα που οι ορδές των Τουρκαλβανών λυμαίνονταν την περιοχή, οι καλόγεροι, θέτοντας σε κίνδυνο και την ζωή τους, διέσωσαν τα κειμήλια αυτά δίχως να γίνουν αντιληπτοί.

Το γράμμα αυτό συντάχθηκε το 1798, δεκαοχτώ χρόνια μετά το τέλος των Ορλωφικών. Τα κειμήλια παρέμεναν ακόμα στα Κύθηρα. Ίσως ο απόηχος των μεγάλων καταστροφών της δεκαετίας 1770-1780 να παρέμενε έντονος, γεγονός που καθιστούσε τους καλόγερους επιφυλακτικούς στο να μεταφέρουν πίσω τα κειμήλια του μοναστηριού.

Μαρτυρία των γεγονότων αυτών αποτελεί και η καταγραφή του επωνύμου «Κουμουστιώτης», το οποίο φανερώνει την καταγωγή της οικογένειας αυτής, στα Κύθηρα σε απογραφή που έγινε λίγο μετά τα Ορλωφικά²⁰.

Στα χρόνια εκείνα της πικρής σκλαβιάς οι κάτοικοι του κατακαημένου Μοριά προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να ξεφύγουν από τον κίνδυνο, να επιβιώσουν, καρτερώντας με λαχτάρα την ώρα του λυτρωμού που, όπως λέει ο ποιητής, «άργει να 'ρθει».

¹⁸ Θεόφιλος Ν. Σιμόπουλος, *Ανάλεκτα εκ κωδίκων Σπάρτης και Μονεμβασίας*, Αθήνα 1970, σ. 50. Βλ. και Σωκράτης Β. Κουγέας, *Η προέλευσις της υπό του Hase παρισιακής συλλογής πατριαρχικών και μοναστηριακών εγγράφων*, Ελληνικά 20 (1967) 21-23 και Ph. D. Apostolopoulos, *44 documents ecclésiastiques inédits du XVIIIe siècle* (μέρος πρώτο), Ελληνικά 27 (1974) 103-105.

¹⁹ Θεόφιλος Ν. Σιμόπουλος, *Ανάλεκτα εκ κωδίκων Σπάρτης και Μονεμβασίας*, σσ. 49-50.

²⁰ Μανώλης Π. Καλλίγερος, *Πρόσφυγες από τη Νότια Πελοπόννησο στα Κύθηρα μετά τα Ορλωφικά*, Αρέσκουσα 1 (1999) 82.

Ιωάννη Γ. Παρηγόρη

Μουσικοχορευτική εκδήλωση στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης από το Τμήμα Ελληνικής Μουσικής του Ωδείου Αθηνών (1871) και τον Παιδαγωγικό Φιλότεχνο Όμιλο Φάριδος

Πριν από μια δεκαετία περίπου άρχισε δειλά δειλά μια συζήτηση στα χωριά μας για τον Πέτρο τον Πελοποννήσιο και την καταγωγή του. Τότε ακούστηκε, ίσως για πρώτη φορά, η άποψη ότι ο μεγάλος αυτός μελωδός καταγόταν από την περιοχή μας και συγκεκριμένα από τους Γοράνους. Το προηγούμενο καλοκαίρι, στις 29 Ιουνίου 2013, ο Παιδαγωγικός Φιλότεχνος Όμιλος Φάριδος και το Τμήμα Ελληνικής Μουσικής του Ωδείου Αθηνών πραγματοποίησαν με μεγάλη επιτυχία στο θέατρο του Ξηροκαμπίου μια εκδήλωση προς τιμή του Πέτρου του Πελοποννησίου. Με αφορμή αυτό το γεγονός γεννήθηκε η ιδέα να πραγματοποιηθεί μια αντίστοιχη εκδήλωση στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Η εν λόγω σχολή παραμένει κλειστή για περισσότερο από σαράντα χρόνια. Ελάχιστες εκδηλώσεις έχουν πραγματοποιηθεί στον χώρο της από τότε που έκλεισε. Τις επαφές με το Πατριαρχείο έκανε το Ωδείο Αθηνών και έπειτα από συνεννοήσεις και με τον Παιδαγωγικό Φιλότεχνο Όμιλο Φάριδος οριστικοποιήθηκε η ημερομηνία της εκδήλωσης.

Την Παρασκευή 6 Ιουνίου 2014 στις 6.00 μ.μ. το Τμήμα Ελληνικής Μουσικής του Ωδείου Αθηνών (1871) και ο Παιδαγωγικός Φιλότεχνος Όμιλος Φάριδος πραγματοποίησαν μουσικοχορευτική εσπερίδα στον χώρο της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης προς τιμήν του πατριάρχη κ. Βαρθολομαίου. Η εκδήλωση περιελάμβανε τις εξής τρεις ενότητες: α) Αφιέρωμα στον Πέτρο Πελοποννήσιο (Λακεδαιμόνιο), β) Ρωμιοί συνθέτες της Πόλης και γ) Χοροί και τραγούδια της Κωνσταντινούπολης. Την εκδήλωση χαιρέτισε ο ηγούμενος της Μονής Αγίας Τριάδος Χάλκης μητροπολίτης Προύσης Ελπιδοφόρος και έκλεισε ο μητροπολίτης Προικοννήσου Ιωσήφ. Τον οικουμενικό πατριάρχη εκπροσώπησε ο αρχιμανδρίτης Στέφανος Νούσης, κληρικός της Ιεράς Μητροπόλεως Πριγκηποννήσων. Την εκδήλωση κάλυψαν η ελληνική κρατική τηλεόραση και τουρκικοί τηλεοπτικοί σταθμοί. Επίκεντρο της εκδήλωσης υπήρξε το έργο του Πέτρου Πελοποννησίου, ο οποίος, σύμφωνα με νεότερες έρευνες, κατάγεται από τους Γοράνους Λακωνίας.

Η εκδήλωση θεωρήθηκε σημαντικό γεγονός στην Πόλη. Ενώ είχε προγραμματιστεί να γίνει στο προαύλιο της σχολής, πραγματοποιήθηκε τελικά, λόγω βροχής, μέσα στο κτίριο της σχολής. Αρκετοί Ρωμιοί ήρθαν και παρακολούθησαν την εκδήλωση, οι οποίοι συγκινημένοι, με δάκρυα στα μάτια, τραγούδησαν χόρεψαν και χειροκρότησαν τα τραγούδια μας. Αναφορά στην εκδήλωση έκαναν η κωνσταντινοπολίτικη εφημερίδα «Απογευματινή» στο φύλλο της Δευτέρας 9 Ιουνίου 2014 στη σελίδα 3 και ο δικτυακός τόπος «Φως Φαναρίου» (http://www.fanarion.blogspot.gr/2014/06/blog-post_7.html).

Η αποστολή μετέβη στην Πόλη οδικώς. Ξεκίνησε την Πέμπτη 5 Ιουνίου από το Ξηροκάμπι. Διανυκτέρευσε στην Ξάνθη και την Παρασκευή 6 Ιουνίου το πρωί αναχώρησε για την Πόλη. Φτάνοντας στην Πόλη, μετέβη κατ' ευθείαν με καρabάκι στη Χάλκη για την εκδήλωση. Αργά το βράδυ, μετά το τέλος της εκδήλωσης κατέλυσε στο ξενοδοχείο. Άξιο αναφοράς είναι το αυθόρμητο γλέντι που στήθηκε στο κατάστρωμα

του καραβιού κατά την επιστροφή της αποστολής από τη Χάλκη στην Πόλη. Τραγούδι, χορός και το τσίπουρο έρρεε άφθονο. Η «Περδικούλα», το «Να 'χα 'να μήλο να 'ριχνα» και άλλα τραγούδια αντηχούσαν στη θάλασσα της Προποντίδας. Το Σάββατο 7 Ιουνίου η αποστολή επισκέφτηκε την Αγια-Σοφιά, την αγορά της Πόλης και το Πατριαρχείο, όπου παρακολούθησε τον εσπερινό και είχε ολιγόλεπτη συνάντηση με τον πατριάρχη. Την επόμενη ημέρα, Κυριακή 8 Ιουνίου, πήρε τον δρόμο της επιστροφής. Ύστερα από ταξίδι είκοσι ωρών έφτασε στο Ξηροκάμπι.

Η αποστολή του Παιδαγωγικού Φιλότεχνου Ομίλου Φάριδος έξω από την Αγια-Σοφιά

Στην αποστολή συμμετείχαν οι: Ιωάννης Παρηγόρης του Γεωργίου (πρόεδρος του συλλόγου), Δημήτριος Κατσουλάκος του Θεοδώρου (γενικός γραμματέας του συλλόγου), Κωνσταντίνος Κουμουσιώτης του Αντωνίου (ταμίας του συλλόγου), Δημήτριος Χριστοφιλάκος του Παναγιώτου (μέλος του διοικητικού συμβουλίου του συλλόγου), Πολυτίμη Σταθάκου του Παναγιώτη, Κωνσταντίνος Ρηγάκος του Αριστοτέλη, Βασιλική Πρόνγκα του Σωτηρίου, Γεώργιος Μούτουλας του Κωνσταντίνου, Κυριάκος Κωτσάκης του Μηνά, Πανωραία Νικολακάκου του Αλεξάνδρου, Αναστασία - Γεωργία Παρηγόρη του Ιωάννη, Πετρούλα Κυριακόγκονα του Γεωργίου, Ευθυμία Λαμπρινού του Δημητρίου, Μαρία - Άννα Λάτση του Γεωργίου, Κατερίνα Σπανάκου του Νικολάου, Αναστάσιος Σπανάκος του Κωνσταντίνου, Παναγιώτα Αναστασοπούλου του Γεωργίου, Παναγιώτης Χριστοφιλάκος του Δημητρίου, Παναγιώτα Μανιάτη του Δημητρίου, Ιωάννης Χατζηγεωργίου του Χρήστου, Φωτεινή Χαντζάκου του Δημητρίου, Βασιλική Βορβή του Πέτρου, Αικατερίνη Πάτσιου του Εμμανουήλ, Σταύρος Σταρόγιαννης του Δημοσθένους, Λεωνίδα Σταρόγιαννης του Δημοσθένους, Κυριακή Σπανάκου του

Αναστασίου, Μαρία Κουμουστιώτη του Κωνσταντίνου, Γεωργία Λαμπροπούλου του Αλεξάνδρου, Κωνσταντίνα - Αντιγόνη Φόρτσα του Κωνσταντίνου, Δήμητρα Σταθάκου του Νικολάου, Δημήτριος Λαμπράκος του Νικολάου, Χρυσούλα Σκαλτσά του Δημητρίου, Νικόλαος Κουμουτσιδής του Στεφάνου, Αναστασία Κουμουτσιδή του Νικολάου, Αναστασία Παινέση του Χαραλάμπους, Σταυρούλα Δρογκάρη του Κωνσταντίνου, Αντωνία Αθανασάκου του Βασιλείου, Γεωργία Γραμματικάκη του Γεωργίου, Παναγιώτης Νεοφώστος του Χαραλάμπους, Βασίλειος Σκούρος, Δημήτριος Πασσιάς.

Στο χορευτικό συμμετείχαν οι: Βασιλική Βορβή του Πέτρου (καθηγήτρια χορού και υπεύθυνη του χορευτικού), Πολυτίμη Σταθάκου του Παναγιώτη (καθηγήτρια χορού και υπεύθυνος του χορευτικού), Κωνσταντίνος Ρηγάκος του Αριστοτέλη, Βασιλική Πρόγκα του Σωτηρίου, Γεώργιος Μούτουλας του Κωνσταντίνου, Κυριάκος Κωτσάκης του Μηνά, Πανωραία Νικολακάκου του Αλεξάνδρου, Ιωάννης Παρηγόρης του Γεωργίου, Αναστασία - Γεωργία Παρηγόρη του Ιωάννη, Ευθυμία Λαμπρινού του Δημητρίου, Μαρία - Άννα Λάτση του Γεωργίου, Κατερίνα Σπανάκου του Νικολάου, Παναγιώτα Αναστασοπούλου του Γεωργίου, Δημήτριος Χριστοφιλάκος του Παναγιώτη, Παναγιώτης Χριστοφιλάκος του Δημητρίου, Παναγιώτα Μανιάτη του Δημητρίου, Ιωάννης Χατζηγεωργίου του Χρήστου, Φωτεινή Χαντζάκου του Δημητρίου, Κυριακή Σπανάκου του Αναστασίου, Κωνσταντίνος Κουμουστιώτης του Αντωνίου, Γεωργία Λαμπροπούλου του Αλεξάνδρου, Κωνσταντίνα - Αντιγόνη Φόρτσα του Κωνσταντίνου, Δημήτριος Λαμπράκος του Νικολάου, Αναστασία Κουμουτσιδή του Νικολάου, Αναστασία Παινέση του Χαραλάμπους, Αντωνία Αθανασάκου του Βασιλείου, Γεωργία Γραμματικάκη του Γεωργίου.

Στη χορωδία συμμετείχαν οι: Αικατερίνη Πάτσιου του Εμμανουήλ (καθηγήτρια μουσικής και διευθύντρια της χορωδίας) Μαρία - Άννα Λάτση του Γεωργίου, Ιωάννης Παρηγόρης του Γεωργίου, Παναγιώτα Αναστασοπούλου του Γεωργίου, Ιωάννης Χατζηγεωργίου του Χρήστου, Φωτεινή Χαντζάκου του Δημητρίου, Βασιλική Βορβή του Πέτρου, Σταύρος Σταρόγιαννης του Δημοσθένους, Λεωνίδα Σταρόγιαννης του Δημοσθένους, Κωνσταντίνος Κουμουστιώτης του Αντωνίου.

Οδηγοί της αποστολής ήταν οι Βασίλειος Σκούρος και Δημήτριος Πασσιάς. Ηγολήπτης της εκδήλωσης ήταν ο Μιχαήλ Αλεξάκης του Ιωάννη.

Ταυτόχρονα με την δική μας αποστολή ξεκίνησε η μαθητική ορχήστρα και η χορωδία του Τμήματος Ελληνικής Μουσικής του Ωδείου Αθηνών (1871) με ένα λεωφορείο από την Αθήνα και έφτασε στην Πόλη ξημερώματα της Παρασκευής 6 Ιουνίου 2014. Το απόγευμα της Παρασκευής με το караβάκι πέρασε στη Χάλκη και έφθασε στην Θεολογική Σχολή για την εκδήλωση. Υπεύθυνος της αποστολής ήταν ο έφορος του τμήματος Χρίστος Τσιαμούλης. Διευθυντής ορχήστρας ο Ανδρέας Τσεκούρας, η Κατερίνα Παπαδοπούλου στο τραγούδι και τη διεύθυνση της χορωδίας.

Σολίστ ήταν οι: Χρίστος Τσιαμούλης ούτι, Πάνος Δημητρακόπουλος κανονάκι, Στρατής Ψαραδέλλης λύρα πολιτική, Μανώλης Μπουνταλάκης λύρα πολύχορδη, Ματούλα Φιοράτου μαντολίνο, Στέλιος Κατσιάνης λαούτο, Μανούσος Κλαπάκης κρουστά.

Στην ορχήστρα συμμετείχαν οι: Νίκος Μήλας βιολί, Βαγγέλης Γυοττέας βιολί, Δέσποινα Συρίγου βιολί, Κώστας Κοκκαλιάρης βιολί, Ειρήνη Αργυροπούλου κανονάκι, Αθηνά Κουκή κανονάκι, Ειρήνη Στυλιανάκη κανονάκι, Νικόλαος Καρανικόλας κανονάκι, Κωνσταντίνος Αρνής νεί, Κορίνα Γαβαλά σάζι, Χρήστος

Αγγελόπουλος λαούτο πολίτικο, Ισίδωρος Πάτερος, ούτι, Κωνσταντία Δούκα ούτι, Δήμος Μαρινίδης ούτι, Κωστής Οικονόμου ούτι, Παναγιώτης Μπούρας ούτι, Ειρήνη Ζούτσιου ούτι, Αλέξανδρος Καμπουράκης ακορντεόν, Νίκος Κυριαζής μαντολίνο, Ιωάννης Βαρβαρίγος λαούτο, Χαράλαμπος Παντελή λαούτο, Αναστασία Σιέχου κόντρα μπάσο, Παναγιώτης Γρηγοριάδης κρουστά, Λάζαρος Σαββίδης κρουστά.

Στη χορωδία συμμετείχαν οι: Ανδρέας Βάσιλας, Αδαμαντία Βλάμη, Δέσποινα Γερμόλα, Λαμπρινή Θεολόγου, Στέλλα Κελλάρη, Ανδριάννα Κουτσοσυράκη, Καλλιόπη Κυριακοπούλου, Αλέξανδρος Μποτονάκης, Κωνσταντίνα Ξενοφάντος, Ισίδωρος Πάτερος, Μαρία Σπερδούλη, Τρύφων Τσάτσαρος.

Γεωργίας Ν. Κατούνα

Το χωριό Γοράνοι και το Αλογοπάτι

Το χωριό είναι κτισμένο πάνω στο βουνό. Στο κάτω μέρος του χωριού περνάει το ποτάμι ο Γερακάρης. Η πηγή του είναι στους πρόποδες του βουνού της Ανίνας και περνάει κάτω τα χωριά Λιαντίνα και Ποταμιά και η κατάληξη στον Ευρώτα.

Όταν ήμουν δεκατεσσάρων χρονών, οι γέροι μου έλεγαν για το Αλογοπάτι, ότι πέρα στα βράχια είναι το Αλογοπάτι. Εκεί στα βράχια πηγαίνουν οι τσοπάνηδες να βοσκήσουν τα γίδια τους.

Μια μέρα ένα παιδάκι πήγαινε να βρει τον πατέρα του και παρουσιάστηκε μπροστά του ένας ληστής και το έπιασε. Να το πάρει; Να το σκοτώσει; Αλλά παρουσιάστηκε ο Άγιος Γεώργιος με το άλογο καβάλα και σκότωσε τον ληστή και γλύτωσε το παιδάκι.

Το 1938 άρχισε η διάνοιξη του δρόμου της Κουρτσούνας. Από την εκκλησία και πέρα ήταν μερικά σπίτια και μετά τα σπίτια μερικά χωράφια. Μετά τα χωράφια ήταν όλο βράχοι, νταμάρια να τα πούμε. Οι άνδρες δούλευαν με γκασμάδες, φουρνέλα και λοστάρια. Ήμουν δεκαέξι χρονών και τα θυμάμαι. Ο δρόμος έχει πέντε στροφές. Στην πέμπτη στροφή είναι ένας βράχος τριάντα περίπου μέτρα ψηλός, κόκκινος. Τον λένε Κοκκινόβραχο. Είναι απάνω από το ποτάμι, εκατό περίπου μέτρα. Από εκεί αρχίζει το μονοπάτι προς το Αλογοπάτι, όλο πέτρα, μάλλον μαρμαρόπετρα και ένα-ενάμιση μέτρο φάρδος.

Το 1985 είχε έρθει ο γιος μου από την Αυστραλία με την κόρη του, εννέα χρονών, και μια μέρα τού ήρθε να πάμε στο Αλογοπάτι γιατί και αυτός δεν είχε πάει ποτέ. Μας έβαλε μπροστά, εμένα και τα κορίτσια, την κόρη του και του γιου μου του Βαγγέλη την κόρη, δέκα χρονών αυτή, και πίσω αυτός με την κάμερα. Και περπατούσαμε πάνω στις πέτρες ψάχνοντας. Ο δρόμος κακός, ανηφόρες, κατηφόρες, ρεματιές. Τέλος, μετά μια ώρα φθάσαμε σε ένα σημείο, κατήφορος λίγο. Βρήκαμε του αλόγου το αχνάρι, το ένα ολόκληρο, το άλλο μισό. Κόψαμε κλαδί, καθαρίσαμε τα μάρμαρα και σε μια πιθαμή βρήκαμε του παιδιού το αχνάρι, το πολύ δέκα χρονών. Από κάτω μια πιθαμή του ληστή, πάνω από σαράντα νούμερο.

Ξαναπήγα το 2010 με την κόρη του μεγάλου γιου μου. Είχε έρθει και αυτή από την Αυστραλία με τον άντρα της και τα παιδάκια της, δέκα χρονών το αγόρι και οχτώ το κορίτσι και πίστεψα ότι είναι πράγματι αλήθεια.

Η.Γ.Μ.

Το τελευταίο παραδοσιακό παντοπωλείο στο Ξηροκάμπι

Το 1948 ο Γεώργιος Μανιατάκος του Ηλία, ο Δημήτριος Δικαιάκος και ο Γεώργιος Δούκας του Βασιλείου (δάσκαλος) άνοιξαν ένα μακαάτικο στο κτήριο ιδιοκτησίας σήμερα Σέντης Μέτσοβα του Πέτρου στα Μυλοβάγενα, το οποίο ήταν τότε ισόγειο. Γύρω στο 1950 αποχώρησε από την επιχείρηση ο Γεώργιος Δούκας. Μετά την αποχώρησή του η επιχείρηση μεταφέρθηκε λίγο πιο βόρεια στο κτήριο ιδιοκτησίας μετέπειτα Δημητρίου Δικαιάκου, στη συνέχεια στο κτήριο ιδιοκτησίας Δημήτρη Φεγγαρά (στις μέρες μας το κτήριο αυτό έχει κατεδαφιστεί και στον χώρο υπάρχει μια πλατεία με σιντριβάνι) και το 1960 πίσω στο κτήριο του Δικαιάκου, ο οποίος εν τω μεταξύ το είχε αγοράσει. Τον Μάιο του 1964 έμεινε στο κτήριο αυτό μόνος του ο Δημήτριος Δικαιάκος και ο Γεώργιος Μανιατάκος πήγε σε άλλο κτήριο, το οποίο βρίσκεται ανατολικά της πλατείας, ιδιοκτησίας Αθηνάς Αρνιώτη, συζύγου Ευαγγέλου Παπαδάκου (αεροπόρου), όπου μέχρι τότε στεγαζόταν το μαγαζί (παντοπωλείο και τυροκομείο) των αδελφών Περικλή και Δημήτρη Παπακωνσταντίνου. Το 1983 ο Γεώργιος Μανιατάκος συνταξιοδοτήθηκε και την επιχείρηση ανέλαβε ο γιος του Ηλίας. Τον Μάιο του 2014 η επιχείρηση έκλεισε. Έτσι, το τελευταίο παραδοσιακό παντοπωλείο στο Ξηροκάμπι τερμάτισε τον βίο του και πέρασε στην ιστορία.

Ο Ηλίας Γ. Μανιατάκος στο παντοπωλείο του

Γεωργίου Θεοφ. Καλκάνη

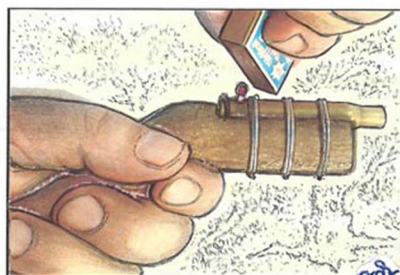
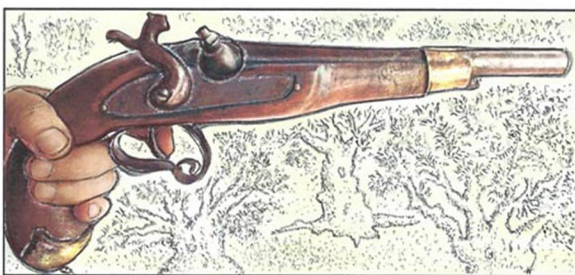
Κουμπούρες και ΣπιρτοΚούμπουρα

Άστραψαν και βρόντηξαν τις ημέρες της επανάστασης του '21. Συνεχίζουν να στολίζουν τα σελάχια των φουστανελάδων στις εθνικές γιορτές. (Και) Συνεχίζουν να αστράφτουν και να βροντούν –όποιες είναι ακόμη λειτουργικές– στα χέρια μερικών που τιμούν την παράδοση και έχουν το μεράκι της φροντίδας τους.

Αναφερόμαστε στις κουμπούρες –τις πιστόλες του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα– που διασώζονται, φυλαγμένες σε σεντούκια και μπαούλα γενιές μετά την επανάσταση, για να εμφανιστούν στις επετείους της. Στις προηγούμενες –κυρίως– δεκαετίες, όταν οι ιδέες της "παγκοσμιοποίησης" δεν είχαν απαξιώσει και τις μικρές ακόμα ιδιαιτερότητες του κάθε τόπου, ούτε "παιδαγωγικές" απόψεις είχαν αναγορεύσει ως επικίνδυνες κάποιες δραστηριότητες που για αιώνες συμπλήρωναν την εκπαίδευση των νέων, οι κουμπούρες όχι μόνο εμφανιζόντουσαν στις εθνικές γιορτές αλλά και άστραφταν και βροντούσαν.

Στα χωριά μας, πριν από τις παρελάσεις ή τις θεατρικές παραστάσεις της 25^{ης} Μαρτίου, συγκεντρώναμε –συνήθως στα προαύλια των σχολείων– όσες κουμπούρες ήταν λειτουργικές και διαθέσιμες και τις δοκιμάζαμε. Γεμίζαμε τις κάνες τους με μπαρούτι, τις στουπώναμε με χαρτί ή μαλλί από πρόβατο –χτυπώντας τες στον τοίχο με αυτοσχέδιες τουφεκόβεργες– σηκώναμε τους κοκοράδες, βάζαμε καψούλι στον καψουλολόγο (ή σε παλιότερες κουμπούρες τσακμακόπετρα) και –με απλωμένο το χέρι και αποστρέφοντας το πρόσωπο– τραβάγαμε τη σκανδάλη. Ακολουθούσαν αλαλαγμοί μετά από κάθε επιτυχημένη ριζιά, κοροϊδίες μετά από κάθε τζούφια. Υπήρχε συναγωνισμός.

Κατά τη διάρκεια των παρελάσεων ρίχναμε κουμπουριές μπροστά στους "επισήμους". Μερικές προκαλούσαν θόρυβο και χειροκροτήματα, άλλες μετά από ένα τσαφ γέμιζαν το χώρο με μισοκαμένα χαρτιά και προκαλούσαν γέλια. Ο συναγωνισμός συνεχιζόταν από επέτειο σε επέτειο, τα διαλείμματα όμως αυτά μάς φαινόταναν μεγάλα...

Υποκατάστατο της κουμπούρας και της διαδικασίας της προετοιμασίας και του ριξίματος ήταν το σπιρτοκούμπουρο. Αυτοσχέδια, πρόχειρη κατασκευή που ήταν εφικτή την εποχή μετά τον πόλεμο μέχρι και τη δεκαετία του '80, αφού τότε μπορούσαμε να βρούμε εύκολα άδειους μεταλλικούς, ορειχάλκινους κάλυκες πολεμικών όπλων.

Τους κάλυκες τους δέναμε σταθερά με σύρμα σε ένα κομμάτι κλαδιού –συνήθως από ελιά– που θύμιζε το σχήμα της κουμπούρας, όπως αυτό στην εικόνα. Κοντά στη

βάση του κυλινδρικού κάλυκα κάναμε με τριγωνική λίμα μια τομή κάθετη στον άξονα του κάλυκα, ώστε να δημιουργηθεί μια ελλειψοειδής τρύπα. Στην τρύπα προσαρμόζαμε ένα κομμάτι σπύρτου, με το κεφάλι του να είναι έξω από τον κάλυκα. Γεμίσαμε με μπαρούτι τον κάλυκα, στουπώναμε το μπαρούτι με χαρτί, τρίβαμε το κεφάλι του σπύρτου στο κουτί των σπύρτων, το σπύρτο άναβε και πυροδοτούσε το μπαρούτι στο εσωτερικό του κάλυκα. Εκτός από το θόρυβο, ο χώρος γέμιζε από καπνό. Ακολουθούσαν τα σχόλια και οι συγκρίσεις.

Τα μικροατυχήματα δεν έλειπαν, γι' αυτό προβλεπτικά το σπιρτοκούμπουρο το κρατούσαμε με απλωμένο το χέρι και κατεύθυνση προς τα επάνω, αποστρέφοντας το πρόσωπο. Οι φανατικοί σπιρτοκουμπουράδες της δεκαετίας του '80 δεν θυμούνται σοβαρά ατυχήματα. Πολλές φορές, βέβαια, το σπύρτο δεν άναβε γιατί τα σπύρτα και τα κουτιά τους που είχαμε πάρει από εικονοστάσια και το νεκροταφείο ήταν νοτισμένα. Υπήρχαν και διπλοκούμπουρα (είχα φτιάξει ένα) με δύο κάνες δεμένες δίπλα δίπλα.

Οι συναγωνισμοί –ή και ανταγωνισμοί– ήταν συχνοί αλλά κρυφοί, σε απομακρυσμένα χωράφια. Στο Ξηροκάμπι ιδεώδης τόπος ήταν το ποτάμι, κοντά στο Ελληνικό Γεφύρι, που εξασφάλιζε μυστικότητα αλλά και μεγάλο θόρυβο λόγω της αντήχησης στα κατακόρυφα βράχια. Σε έναν τέτοιο συναγωνισμό, σε ένα χωράφι κοντά στο νεκροταφείο, ο δάσκαλος Βασίλης Ορφανός έκανε αιφνιδιαστικά την εμφάνισή του, μάζεψε όλα τα σπιρτοκούμπουρα και μας οδήγησε στο σταθμό της χωροφυλακής για παραδειγματισμό, περνώντας μας επιδεικτικά από την πλατεία, Κυριακή απόγευμα. Την άλλη Κυριακή "ρίχναμε" στη Μονολιά ...

Ένα σχετικό με τα πυροβόλα όπλα θέμα –και σημαντικό για τους κατοίκους του τόπου μας, ιδιαίτερα στο παρελθόν– ήταν το κυνήγι. Οι λαγοί, οι μπεκάτσες, οι πέρδικες, τα τρυγόνια, τα κοτσύφια, τα ορτύκια, ... ήταν εκλεκτό και –πολλές φορές– απαραίτητο συμπλήρωμα της διατροφής της οικογένειας. Ακόμη και τα σκληρά και άνοστα ψαρούνια ήταν στόχος μερικών κυνηγών σε χαλεπούς καιρούς, αφού ήταν "καλύτερα από τα λάχανα", όπως θυμάμαι να λέει ένας αγροφύλακας της εποχής που είχε μεγάλη οικογένεια να θρέψει. Τις τσίχλες όμως τις πιάνανε με αγκίστρια, γιατί μια ριζιά με όπλο στοίχιζε περισσότερο από την τσίχλα.

Κυνηγετικά όπλα υπήρχαν σε κάθε σπίτι. Μέχρι σχεδόν τις αρχές του περασμένου αιώνα κυριαρχούσαν τα εμπροσθογεμή με φυτίλι, πυρόλιθο ή καπούλι. Ακόμη, υπήρχαν παλιοί πολεμικοί γκράδες μετασχηματισμένοι σε κυνηγετικούς, με λείανση των ραβδώσεων της κάνης τους. Στα μέσα του περασμένου αιώνα άρχισαν να χρησιμοποιούνται σχεδόν αποκλειστικά τα οπισθογεμή μονόκανα και δίκανα. Τα περισσότερα φυσίγγια ήταν αυτοσχέδια, αφού τα "γέμιζαν" οι κυνηγοί και, βέβαια, στοίχιζαν λιγότερο.

Το μπαρούτι –που ήταν μαύρο και εξαιρετικά καπνογόνο– πουλιόταν χύμα. Μερικοί κυνηγοί επιχειρούσαν να το φτιάξουν μόνοι τους. Ανακάτευαν τριμμένο θειάφι, κάρβουνο (από κληματόβεργες και ασφάκες) και νίτρο (νιτρικό κάλι), σε αναλογία 12.5, 12.5 και 75%. Ζύμωναν το μίγμα με νερό, το ξέραιναν στον ήλιο, το έτριβαν σε ξύλινο γουδί και το κοσκίνιζαν. Όταν δεν έβρισκαν έτοιμο νίτρο, μάζευαν χωνεμένη γίδινη κοπριά ή κοτσιλιές από αγριοπερίστερα, τις έβαζαν σε νερό, ξάφριζαν την άσπρη κρυσταλλική ουσία που κόρφιαζε και την ξέραιναν .

Τα σκάγια ήταν δυσεύρετα κάποιες εποχές. Ο πατέρας μου θυμόταν ότι ως μαθητής έφτιαχνε σκάγια λιώνοντας μολυβένια σφαιρίδια που χρησιμοποιούσαν ως

ψήφους στις εκλογές εκείνης της εποχής. Το λιωμένο μολύβι το έριχνε σε κρύο νερό, αφού το περνούσε από τις τρύπες που είχε κάνει σε μια λαμαρίνα. Τα αυτοσχέδια σκάγια, όμως, είχαν "ουρίτσες" –λόγω του σχήματος των σταγόνων του μολυβιού– τις οποίες οι επίδοξοι κυνηγοί έπρεπε να κόψουν, μία μία, με το ψαλίδι ή το σουγιά ...

Χαρίλαου Ν. Σταρόγιαννη
Ιστορίες του τόπου μας

Τον Μάιο του 1994 επισκεφθήκαμε με συγγενική συντροφιά την Ιερά Μονή Ζωοδόχου Πηγής Καστρίου, ακριβώς πριν από το Καστόρι στους βόρειους δήμους για όσους δεν το γνωρίζουν. Η Μονή Καστρίου, όπως ονομάζεται, ευρίσκεται κάτω ενός υψηλού και τεράστιου βράχου. Ο ναός είναι μικρός μονόκλιτος και αγιογραφημένος. Ήταν ημέρα Κυριακή και μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας η Γερόντισσα Θεοδούλη κάλεσε όλο το εκκλησίασμα στο αρχονταρίκι για να μας προσφέρουν οι μοναχές το συνηθισμένο καλογερικό καφεδάκι. Εκεί λοιπόν, πίνοντας τον καφέ και συζητώντας, ρώτησε τη συντροφιά μας από πού είμαστε. Της απαντήσαμε από το Ξηροκάμπι και εκκλησιαζόμαστε τακτικά στη Μονή της Ζερμπίτσας. «Τι μου θύμησες τώρα, παιδί μου», είπε. «Πολύ θα θέλαμε, Γερόντισσα, ν' ακούσουμε τι ακριβώς σας θυμήσαμε». «Παιδί μου στη Μονή Ζερμπίτσας εγώ φόρεσα το ιερό ράσο και μάλιστα σε δύσκολα χρόνια, συγκεκριμένα στα χρόνια της Κατοχής». «Γερόντισσα, σας παρακαλούμε πέστε μας καμιά ιστορία από την εκεί ζωή σας».

«Ακούστε λοιπόν. Εγώ ήλθα από την Αθήνα και μάλιστα σε νεαρή ηλικία. Εκεί στην Ζερμπίτσα ένα από τα διακονήματά μου ήταν να κάνω τις μεταφορές από το Ξηροκάμπι με τα δύο γαϊδουράκια που διέθετε τότε η Μονή.

Το πρώτο δρομολόγιο λοιπόν ήταν η μεταφορά τεσσάρων σάκων σιτάρι στον μύλο του Σταθάκου. Αφού μου φόρτωσαν οι αδελφές το σιτάρι στα γαϊδουράκια, γιατί εγώ δεν ήξερα από φορτία και να δένω σχοινιά, ήμουνα μέχρι πριν λίγο καιρό κορίτσι της πόλης και μάλιστα της Αθήνας, ξεκίνησα για το Ξηροκάμπι με φορτωμένα τα γαϊδουράκια το σιτάρι, μπροστά αυτά και πίσω εγώ να ακολουθώ. Ήταν λίγο μετά το μεσημέρι και έκανε ζέστη πολύ. Όταν φθάσαμε στο Ξηροκάμπι, ακριβώς κοντά στο γιεφύρι της Ρασίνας, βλέπω τον δρόμο να μοιράζεται στα δύο και αναρωτήθηκα ποια κατεύθυνση να ακολουθήσω. Τη λύση την έδωσαν τα γαϊδουράκια. Έστριψαν προς τα δεξιά, εκεί στα Κουμουστιωταίικα -δεν τα γνώριζα τότε, τα έμαθα όμως αργότερα, αφού έκανα περισσότερα δρομολόγια- έστριψαν πάλι τα γαϊδουράκια δεξιά. Είχα προχωρήσει αρκετά στις γειτονιές του χωριού. Ήταν νωρίς το απόγευμα και είχε ζέστη πολύ ακόμα με αποτέλεσμα να μην υπάρχει άνθρωπος στον δρόμο για να ρωτήσω που είναι ο αλευρόμυλος του Σταθάκου. Ύστερα από αρκετή απόσταση και χωρίς να σταματήσουν διόλου τα γαϊδουράκια έφτασαν σ' ένα προαύλιο. Εκεί σταμάτησαν μόνα τους τα γαϊδουράκια και βλέπω να πλησιάζει κάποιος γέροντας με ασπρισμένα ρούχα. Εγώ δεν εγνώριζα μέχρι τότε ότι οι μυλωνάδες είναι συνέχεια ασπρισμένοι από το αλεύρι. Του λέω: μήπως γνωρίζετε που είναι ο μύλος Σταθάκου; Ήταν ο πρώτος άνθρωπος που συναντούσα ύστερα από

την πρώτη και δύσκολη περιπετειώδη ημέρα του καλοκαιριού. Ο κύριος αυτός που δεν ήταν άλλος παρά ο μιλωνάς, μου απάντησε: Μην ανησυχείς, καλογοριούλα, τα γαϊδουράκια ξέρουν καλά την δουλειά τους, άλλωστε είναι και φωτισμένα από την Παναγία.

Και τώρα παιδί μου θα σου αφηγηθώ το δεύτερο δρομολόγιο. Μ' εντολή πάλι της Γερόντισσας ύστερα από δύο τρεις ημέρες θα μετέφερα με τα γαϊδουράκια από το Ξηροκάμπι τον ιερέα για τη Θεία Λειτουργία της Κυριακής. Πολύ πρωί, με το χάραμα μπορώ να σας πω, ξεκίνησα για το σπίτι του ιερέα στο Ξηροκάμπι. Το μόνο που μου είπαν οι αδελφές ήταν ότι το σπίτι του ευρίσκεται κοντά στην εκκλησία. Φθάσαμε λοιπόν, πάλι στο γνωστό πλέον γιεφύρι με τα αγαπημένα μου ζώακια. Αυτά μπροστά και πίσω εγώ πεζή, καθότι φοβόμουν να τα καβαλικεύσω. Ακολουθούν πάλι το δεξί δρόμο, αλλά, όταν φθάσαμε στα Κουμουστιωταίικα, τα γαϊδουράκια δεν πήγαν δεξιά όπως την προηγούμενη φορά, αλλά σχεδόν ευθεία με κατεύθυνση την εκκλησία που ήδη έβλεπα το καμπαναριό της. Προχωρώντας και, ενώ ήταν ακόμη πολύ πρωί, δεν έβλεπα άνθρωπο για να ρωτήσω για το σπίτι του ιερέα. Δεν πρόλαβαν να περάσουν δύο λεπτά της ώρας και ξαφνικά τα γαϊδουράκια σταματούν σ' ένα στενό δρόμο και δεξιά βλέπω μια μεγάλη αυλόπορτα και ταυτόχρονα να ανοίγει και να εξέρχεται ένας υπέργηρος ιερέας. Ήταν, όπως θα γνωρίζουν οι παλαιότεροι, ο γερό-Παναγιωτουνάκος Παναναγιώτης, πατέρας του γνωστού για τους περισσότερους Παπα-Γιάννη. Αφού καβαλίκευσε ένα από τα γαϊδουράκια που συνόδευα ο γέροντας, αρχίσαμε να επιστρέφουμε σιγά-σιγά προς το μοναστήρι, ευχαριστώντας μέσα μου την Παναγία για το δεύτερο εύκολο και ευχάριστο δρομολόγιο που με βοήθησε να ιδώ».

Η Γερόντισσα Θεοδούλη εκοιμήθη την 28-5-2003. Αιωνία της η μνήμη.

Τάσου Δ. Βολτή **Εμφυλίου θύμα**

Άγρια εποχή εκείνη του Εμφυλίου στο χωριό μας, όπως και σε άλλα χωριά, που συνέβησαν τόσα. Το αστυνομικό τμήμα που στεγαζόταν στο οίκημα Παναγιώτη Μούτουλα, γνωστού ως Πολότου, ήταν περιφραγμένο σε αρκετή έκταση με αγκαθωτό σύρμα σε πολλές σειρές, ώστε να προστατεύεται από πιθανή εισβολή. Ενδιάμεσα ήταν κρεμασμένα μεγάλα τροκάνια, ώστε σε ενδεχόμενη απόπειρα παραβίασής του να γίνονται αντιληπτές οι κινήσεις των επιχειρούντων την προσπάθεια. Και συνέβη μια τέτοια απόπειρα αλλά είχε όμως απρόσμενη κατάληξη. Μέσα στα άγρια μεσάνυχτα αντήχησαν ξαφνικά παρατεταμένα κουδουνίσματα από τα γλωσσίδια των τροκανιών. Ο νυχτερινός σκοπός του τμήματος σήμανε συναγερμό και αλαφιασμένος άρχισε να ρίχνει στα τυφλά ριπές προς την κατεύθυνση των κουδουνισμάτων. Οι ήχοι έπαψαν και δεν υπήρξε ανταπόδοση πυρών από την αντίθετη πλευρά. Τις πρώτες πρωινές ώρες η επί τόπου αυτοψία αποκάλυψε και τον ... νυκτερινό εισβολέα. Ένα απρόσμενο θύμα του Εμφυλίου αυτή τη φορά πλήρωσε τη νυχτερινή εμπλοκή του στα συρματοπλέγματα, αγνοώντας παρατάξεις και μισαλλοδοξίες. Τουμπανιασμένος και διάτρητος από τις σφαίρες, κουφάρι πλέον ανάμεσα σε σύρματα και τροκάνια, ο άτυχος γαϊδαρος της Πολόταινας πήγε τ' αδίκου.

Μαριάννας Γ. Λάτση
Εκκλησιαστικά νέα

1.Νέος ναός στο Ξηροκάμπι

Νέος ιερός ναός ξεκίνησε να κατασκευάζεται στο χωριό μας, 150 μέτρα μετά το γήπεδο «Νίκος Παπαδάκος», στη θέση «Τριανταφυλλιά». Ο ιερός ναός χτίζεται στο κτήμα του κ. Ιωάννη Κομνηνού του Αναστασίου, το οποίο και παραχωρήθηκε στον ενοριακό μας ναό. Σύμφωνα με την επιθυμία των δωρητών του κτήματος, ο ναός θα είναι τρισυπόστατος, αφιερωμένος στον Τίμιο Σταυρό, στον Άγιο Φανούριο και στον Οσιομάρτυρα Αναστάσιο τον Πέρση. Με τις μέχρι τώρα δωρεές ελπίζουμε ότι θα ολοκληρωθούν τα μπετά και τα κτισίματα. Όποιος επιθυμεί να βοηθήσει για την ολοκλήρωσή του μπορεί να απευθυνθεί στο Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Ξηροκαμπίου.

2.Ιερός ναός Αγίου Γεωργίου Ξηροκαμπίου

Ολοκληρώθηκαν οι εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης στην αρχική του μορφή του υστεροβυζαντινού ναού τού Αγίου Γεωργίου (13^{ος} αι.), οι οποίες πραγματοποιήθηκαν με την φροντίδα της Ε Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Σπάρτης. Όπως έχουμε κάνει λόγο και σε προηγούμενο άρθρο, η ενορία μας πλήρωσε μόνο τα υλικά που ανήλθαν στις 5.828€. Απονέμει η συντήρηση των τοιχογραφιών, της οποίας η σχετική μελέτη έχει εκπονηθεί και εγκριθεί.

3.Ιερός ναός Προφήτου Ηλίου Κουμουστάς

Ο φάκελος με τη μελέτη επισκευής και αναστήλωσης του ιερού ναού Προφήτου Ηλίου Κουμουστάς, εγκρίθηκε στην Αθήνα και στο τέλος του 2013, επέστρεψε στην Ε Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Σπάρτης, η οποία στις 16/01/2014 τον παρέπεμψε στο Τοπικό Συμβούλιο Μνημείων Πελοποννήσου, στην Τρίπολη, για να γνωμοδοτήσει σχετικά και στη συνέχεια να επιστραφεί και πάλι στη Σπάρτη. Πιστεύουμε ότι βαδίζουμε προς το τέλος ύστερα από τέσσερα ολόκληρα χρόνια. Σύντομα θα έχουμε την κοστολόγηση του έργου και θα απομείνει η χρηματοδότησή του. Όταν θα αρχίσουν οι εργασίες, και χρήματα θα βρεθούν και προσωπική εργασία, όπως τον παλιό καλό καιρό, όλοι μας θα κάνουμε για να επισκευαστεί ο ναός.

Παναγιώτη Σ. Ατσαβέ
Η Γέφυρα του Ξηροκαμπίου

Δεκαπέντε χιλιόμετρα νότια της Σπάρτης, στον κάμπο της Λακεδαίμονος και πολύ κοντά στους πρόποδες του Ταυγέτου βρίσκεται η κωμόπολη του Ξηροκαμπίου. Αντίθετα με την ονομασία της,είναι μια πανέμορφη κωμόπολη «πνιγμένη στο πράσινο». Στην έξοδο του φαραγγιού του Ανακώλου, του οποίου ρέει ο ποταμός Ερασίνος (Ρασίνα), ο επισκέπτης μένει έκθαμβος στο αντίκρισμα ενός γεφυριού που ενώνει τις 2 όχθες, ηλικίας 2.000 χρόνων, ανεπανάληπτης πραγματικά δομικής κατασκευής και μοναδικού στην Ελλάδα και την Ευρώπη εν ενεργεία. Το γεφύρι του Ξηροκαμπίου είναι της ύστερης ελληνιστικής περιόδου.

Κατά την τοπική παράδοση αναφέρονται 3 μύθοι για το γεφύρι:

- Ο 1ος μύθος αναφέρει ότι: από το γεφύρι αυτό πέρασε ο Πάρις, γιος του Πριάμου με την ωραία Ελένη του Μενέλαου, κατευθυνόμενοι προς την νησίδα Κρανάη του Γυθείου, απ' όπου απέπλευσαν προς Τροία.
- Ο 2ος μύθος αναφέρει ότι: από το ίδιο γεφύρι πέρασε ερχόμενος από την Καρδαμύλη μέσα από τον Ταΰγετο, ο γιος του Αχιλλέα, Πύρρος ή αλλιώς Νεοπτόλεμος για να πάει στην Σπάρτη να παντρευτεί την κόρη του Μενέλαου και της Ελένης, Ερμιόνη.
- Ο 3ος μύθος αναφέρει ότι: ο Τηλέμαχος πέρασε από αυτό το γεφύρι ερχόμενος απ' την Πύλο, το βασίλειο του Νέστορα για να πάει στην Σπάρτη να ρωτήσει τον Μενέλαο για τον πατέρα του Οδυσσέα.

Τεχνοτροπία

Και οι 3 αυτές περιπτώσεις αναφέρονται στους μυκηναϊκούς χρόνους γύρω από τον Τρωικό πόλεμο και συμβάντα περί το 1180 π.Χ. Το θέμα δεν πρέπει να απασχολεί γιατί δεν στηρίζεται σε πραγματικά ιστορικά γεγονότα, αλλά σε γεγονότα που αναφέρονται στην παράδοση, αλλά και για ένα ακόμη απλούστατο λόγο: Τέτοια κατασκευαστική αρχή γεφυριών κατά την περίοδο αυτή δεν υπάρχει.

Επίσης, ο προϊστορικός αρχαιολόγος Χρήστος Τσουντας είχε την γνώμη πως αυτόν τον δρόμο είχε κατορθώσει να φτάσει ο Αριστοτέλης διασχίζοντας τον Ταΰγετο από ένα νότιο πέρασμα και όχι από το γνωστό βορειότερο του Μυστρά, απ' όπου περνάει ο σημερινός δημόσιος δρόμος Σπάρτης-Καλαμάτα.

Τέλος ο αρχαιολόγος Λουδοβίκος Ρος στις 13 Μαΐου 1834 είδε το γεφύρι, όταν συνόδευε τον Όθωνα και τη νεαρή βασίλισσα Αμαλία. Ερχόμενοι από το Γύθειο σκέφτηκαν πως θα άξιζε τον κόπο να επισκεφτούν την αρχαία γέφυρα και οι βασιλικές άμαξες λοξοδρόμησαν προς το Ξηροκάμπι. Ο Ρος σημειώνει σχετικά: «Έχει ένα τόξο χτισμένο με πέτρες που πιάνουν όλο το πλάτος της».

Οι ογκόλιθοι των θεμελίων είναι λαξευμένοι. Στην δυτική πλευρά έχουν τοποθετηθεί δύο λαξευτοί ογκόλιθοι σε κεκλιμένο επίπεδο προς αποφυγή λάξευσης των φυσικών βράχων. Το τόξο διαγράφει ημικύκλιο ακτίνας 3,70μ., αποτελείται από σφηνοειδείς πέτρες 32 σειρών σε πλάτος και βάθος στο εσωτερικό του τόξου 0,38μ. και 0,57μ. αντίστοιχα. Στο μέσο, πάνω από το τόξο, έχουν τοποθετηθεί απ' ευθείας πάνω σ' αυτό, λαξευμένες πλάκες του στηθαίου, το στηθαίο τώρα δεν υπάρχει. Το πλάτος της οδού του γεφυριού είναι 3,15μ. Ο δρόμος αυτός ήταν πάντοτε σε χρήση απ' τους Σπαρτιάτες, ιδίως όμως όταν επί Αυγούστου χρησιμοποιούσαν ως επίνειό τους την Καρδαμύλη μέσω της Βασιλικής οδού.

Η τεχνική του τόξου σφηνοειδών λίθων που παρουσιάζει το γεφύρι του Ξηροκαμπίου πρωτοεμφανίζεται σαν χαρακτηριστικό της ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής.

Η χρήση των πολυγωνικών τοίχων με ευθείες οριζόντιες συνδέσεις είναι χαρακτηριστική αρχή της ελληνιστικής εποχής. Εκ τούτου προκύπτει μια αντίθεση: Στο ίδιο κτίσμα παρουσιάζονται δύο τεχνοτροπίες διαφορετικές ως προς τον χρόνο πρωτοχρησιμοποίησής τους, η χρήση της τεχνικής του τόξου των σφηνοειδών λίθων αφ' ενός, ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής, και η χρήση πολυγωνικών τοίχων μ' ευθείες οριζόντιες συνδέσεις αφ' ετέρου ελληνιστικής εποχής. Αυτή η χρονική διαφορά της χρήσης των δύο τεχνοτροπιών σηματοδότησε και την διαφορετική άποψη χρονολόγησης του κτίσματος του γεφυριού. Η μία άποψη είναι ότι το γεφύρι κτίστηκε στα ελληνιστικά χρόνια, η άλ-

λη ότι είναι κτίσμα ρωμαϊκής εποχής. Τα ελληνιστικά χρόνια ξεκινούν το 323π.Χ. ως το 30 π.Χ. Τα ρωμαϊκά χρόνια ξεκινούν το 30 π.Χ. και περατούνται μετά από 4 αιώνες. Η τελευταία επίσημη άποψη που επικρατεί είναι: Το γεφύρι του Ξηροκαμπίου είναι της ύστερης ελληνιστικής περιόδου, από το 100 π.Χ. έως 30 π.Χ.

Θωμά Καλτσούνη

Σύντομο ιστορικό του ΚΕΕΜ

Το Κέντρο Εκπαιδύσεως Εφοδιασμού και Μεταφορών συστήθηκε με την υπ' αριθμό 12-241 διαταγή της 1^{ης} Μαρτίου 1945 του Υπουργείου Στρατιωτικών.

Συγκρότηση και αρχική εγκατάσταση

Με την έκδοση της διαταγής σύστασης το ΚΕΕΜ εγκαταστάθηκε στην περιοχή της Καλλιθέας στην Αθήνα και συγκεκριμένα στην τότε λειτουργούσα Σιβιτανίδειο Επαγγελματική Σχολή με πρώτο διοικητή τον συνταγματάρχη Παπαδάκη Πολυχρόνη. Συγκροτήθηκε με βάση το βρετανικό σύστημα, αποτελούμενο από: τη Σχολή Αξιωματικών Εφοδιασμού, ένα Λόχο Εφοδιασμού στον χώρο της Σιβιτανίδειο Επαγγελματικής Σχολής και ένα λόχο με την ονομασία Λόχος Οδηγήσεως - Συντηρήσεως με έδρα τη Βούλα Αττικής.

Λόγω αυξημένων υποχρεώσεων το 1946 οι λόχοι του αναπτύχθηκαν σε πτέρυγες και συγκεκριμένα σε Πτέρυγα Εφοδιασμού και Πτέρυγα Μηχανοδηγήσεως. Η Πτέρυγα Μηχανοδηγήσεως με τη μετεγκατάστασή της από τη Βούλα στη Γλυφάδα το ίδιο έτος μετονομάστηκε σε Πτέρυγα Οδηγήσεως - Συντηρήσεως.

Δύο χρόνια αργότερα, στις αρχές του 1948, λόγω έλλειψης χώρου τα τμήματα του ΚΕΕΜ, τα οποία λειτουργούσαν στη Σιβιτανίδειο Σχολή, δηλαδή η Σχολή Αξιωματικών και η Πτέρυγα Εφοδιασμού, μεταστάθμευσαν στο τότε Στρατόπεδο του ΡΟΥΦ, ενώ η άλλη πτέρυγα παρέμεινε στη Γλυφάδα.

Στις αρχές του επόμενου έτους (1949) αναπτύχθηκαν στο ΚΕΕΜ άλλες δύο πτέρυγες, η Πτέρυγα Διοικητικής Μερίμνης και η Πτέρυγα Οδηγών Μηχανικών. Τον Αύγουστο του ίδιου έτους διαλύθηκαν οι Σχολές Μαγείρων και Σιτιστών, που υπάγονταν στην Ανωτέρα Στρατιωτική Διοίκηση Αττικής και Νήσων, και τα τμήματά τους αποτέλεσαν τη βάση της δημιουργίας της Σχολής Μαγείρων του ΚΕΕΜ. Η Σχολή Σιτιστών υπάχθηκε στην Πτέρυγα Διοικητικής Μερίμνης αυτού.

Έτσι, με το τέλος του 1949 το ΚΕΕΜ διέθετε τις παρακάτω μονάδες:

- Σχολή Αξιωματικών
- Πτέρυγα Εφοδιασμού
- Πτέρυγα Οδηγήσεως - Συντηρήσεως που πήρε το όνομα Μηχανοδηγήσεως
- Πτέρυγα Οδηγών Μηχανικών
- Πτέρυγα Διοικητικής Μερίμνης και
- Σχολή Μαγείρων.

Το 1950 με απόφαση του τότε Υπουργείου Στρατιωτικών όλες οι Μονάδες του ΚΕΕΜ συγχωνεύτηκαν και αποτέλεσαν:

- τη Σχολή Αξιωματικών και
- τα Τάγματα Εκπαιδύσεως.

Μεταστάθμευση του ΚΕΕΜ

Τον Μάιο του 1950, λόγω της μη εξυπηρέτησης του χώρου όπου ήταν εγκατεστημένο, αποφασίστηκε η μεταστάθμευσή του σε χώρο στην περιοχή του Ναυπλίου αλλά λίγο αργότερα η σχετική διαταγή ανακλήθηκε επ' αόριστον.

Τον Μάρτιο του 1955 αποφασίστηκε η μεταστάθμευσή του στο νομό Λακωνίας, όπου βρίσκεται και σήμερα, εκτός της Σχολής Αξιωματικών, η οποία παρέμεινε στο ΡΟΥΦ μέχρι το 1956, οπότε και αυτή μεταστάθμευσε στην παρούσα θέση. Πρώτος διοικητής το 1955 ήταν ο ταξίαρχος Χριστάκος Πιέρρος.

Αρχικά, το προσωπικό του ΚΕΕΜ, τόσο στο στρατόπεδο του Ξηροκαμπίου όσο και στο στρατόπεδο του Γυθείου, διέμενε σε σκηνές μέχρι να κατασκευαστούν τα πρώτα ΤΟΛΛ και σιγά σιγά τα υπάρχοντα κτήρια των λόχων και οι εγκαταστάσεις Διοικητικής Μερίμνης.

Το έμβλημα του ΚΕΕΜ

Το έμβλημα του ΚΕΕΜ αποτελείται από έναν τροχό και ένα ζεύγος φτερών, τα οποία συμβολίζουν τις Μεταφορές, ενώ ο Εφοδιασμός συμβολίζεται με το ζωοφόρο κέρας της Αμάλθειας (της τροφού του Δία – από τον γνωστό μύθο της αρχαιότητας) και δηλώνει την αφθονία των αγαθών, την τύχη και γενικά την ανθρώπινη μακαριότητα. Το «Χρόνου Φεΐδου» σημαίνει «μη σπαταλάς τον χρόνο σου» και είναι απόφθεγμα του Χείλωνος του Λακεδαιμονίου, ενός εκ των επτά σοφών της αρχαιότητας.

Ονομασία των στρατοπέδων του

Το ΚΕΕΜ εδρεύει σε δύο στρατόπεδα, στο Στρατόπεδο «Συνταγματάρχη Κωνσταντίνου Δαβάκη» και στο Στρατόπεδο «Ταγματάρχη Παναγιώτη Μαντούβαλου». Η ονομασία των δύο στρατοπέδων εγκρίθηκε και κοινοποιήθηκε με την από 19 Μαρτίου 1976 διαταγή του τότε Αρχηγείου Στρατού.

α. Στρατόπεδο «Συνταγματάρχη Κωνσταντίνου Δαβάκη»: Η ονομασία δόθηκε προς τιμήν του συνταγματάρχη Κωνσταντίνου Δαβάκη, ήρωα της Πίνδου και του έπους του 1940, ο οποίος βρήκε τραγικό θάνατο στις 21 Ιανουαρίου 1943, κοντά στο νησί Σάσωνα της Αλβανίας κατά τον τορπιλισμό του ιταλικού πλοίου «Πόλη της Γένοβας», το οποίο τον μετέφερε στην Ιταλία ως όμηρο. Ο συνταγματάρχη Κωνσταντίνος Δαβάκης καταγόταν από τα Κεχριάνικα της Μάνης.

β. Στρατόπεδο «Ταγματάρχη Παναγιώτη Μαντούβαλου»: Η ονομασία δόθηκε προς τιμήν του ταγματάρχη Παναγιώτη Μαντούβαλου, ο οποίος φονεύθηκε μαχόμενος στις 17 Νοεμβρίου 1940 στη μάχη στο όρος Μοράβα. Ο ταγματάρχης Παναγιώτης Μαντούβαλος καταγόταν από τους Μπουλαριούς της Μάνης.

Σημερινή οργάνωση

Το ΚΕΕΜ με την πάροδο του χρόνου πήρε την τελική του οργάνωση ως μονάδα Εφοδιασμού - Μεταφορών, διοικητικά και οικονομικά ανεξάρτητη, ισότιμη με Ταξιαρχία. Αποτελείται από:

- τη Διοίκηση και το Επιτελείο
- τη Διεύθυνση Διοικητικής Μερίμνης και τον Λόχο Διοικήσεως
- τη Σχολή Αξιωματικών
- το 1^ο Τάγμα: ως ειδικό κέντρο εκπαίδευσης οπλιτών ειδικότητας Υπαξιωματικού Κινήσεως, Οδηγού Αυτοκινήτου και Αρτοποιού
- το 2^ο Τάγμα: ως κέντρο εκπαίδευσης νεοσύλλεκτων οπλιτών και
- το 3^ο Τάγμα: ως ειδικό κέντρο εκπαίδευσης οπλιτών ειδικότητας Μάγειρα όλων των Όπλων και των Σωμάτων του Στρατού.

Χρυσούλας Ε. Μασούρα

Αφιέρωμα στην αείμνηστη δασκάλα μου Ιφινόη Σωτηράκου

Μία φωτογραφία μίλησε και ξύπνησε θύμησες γλυκές και τρυφερές από τα σχολικά μου χρόνια. Σ' αυτήν έχει αποτυπωθεί η δεντροφύτευση του βορειοανατολικού τμήματος του περιβόλου της εκκλησίας μας το 1961 με μικρά πεύκα από τους μαθητές και τις μαθήτριες του Δημοτικού Σχολείου Ποταμιάς κάτω από την επίβλεψη και τις οδηγίες της δασκάλας μας. Από τους εικονιζόμενους δεν είναι πλέον κοντά μας, γιατί δυστυχώς έχουν ταξιδέψει μακριά μας, η αείμνηστη δασκάλα μας Ιφινόη Σωτηράκου το 1998 και από τους συμμαθητές μου ο Παναγιώτης Παπαδάκος το 2008 και η Δήμητρα Κολλιναίτη - Τσουρούνη το 2010.

Με αφορμή λοιπόν αυτήν τη φωτογραφία θα ήθελα να αφιερώσω στη μνήμη της αξιαγάπητης δασκάλας μου το κείμενο που ακολουθεί, ωθούμενη από σεβασμό, αγάπη και βαθύτατη συγκίνηση.

Μες στην αέναη και αμείλικτη ροή του χρόνου άνθρωποι αγαπημένοι συνεχώς φεύγουν από κοντά μας αλλά οι μορφές ορισμένων από αυτούς αξίζει πράγματι να παραμένουν αναλλοίωτες στη σκέψη μας, να συνεχίζουν να ζουν μες στην καρδιά μας γιατί για εμάς τους νεότερους αποτέλεσαν πρότυπα, διδάσκοντάς μας, κυρίως, στάση ζωής και τρόπο σκέψης. Μέσα από αυτές τις σκέψεις, με ιδιαίτερο σεβασμό, θα προσπαθήσω να μοιραστώ μαζί σας εντυπώσεις και συναισθήματα για τη δασκάλα μου, που ήταν φωτισμένος άνθρωπος με ευρεία παιδεία και αυτό κάνει την απώλειά της μεγαλύτερη. Γιατί τέτοιοι άνθρωποι που σπανίζουν στις μέρες μας, κατά κοινή διαπίστωση, είναι ταγμένοι να «φυλάνε Θερμοπύλες» σε μια ολοένα και περισσότερο καταρρέουσα από πολλές πλευρές κοινωνία.

Η Ιφινόη Σωτηράκου και οι μαθητές της κατά τη δεντροφύτευση του περιβόλου της εκκλησίας

Υπήρξε ένας μελίχιος και γλυκύτατος άνθρωπος, μας έδωσε απλόχερα το φως της γνώσης από την πνευματική της φλόγα, διακρινόταν για την ευγένεια και την απλότητα του χαρακτήρα της, ήταν πάντα προσιτή και διαθέσιμη για να επιλύσει κάθε απορία μας, να ακούσει κάθε ανησυχία και προβληματισμό μας, να μας δώσει τις σοφές συμβουλές της. Ενδιαφερόταν πάντα, και μετά την αποφοίτησή μας, για τις σπουδές μας, την επαγγελματική μας εξέλιξη και κοινωνική καταξίωση. Καθρεφτιζόταν στο πρόσωπό της ένα ειλικρινές αίσθημα χαράς και ένα χαμόγελο γλυκό διαγραφόταν στα χείλη της, όταν εμείς, οι μαθητές της, ακολουθούσαμε τον δρόμο του καλού, της αρετής, της προόδου και της προκοπής. Στόχος της αείμνηστης δασκάλας μου δεν ήταν μόνο η μεταλαμπάδευση γνώσεων αλλά και η διάπλαση της προσωπικότητας των επόμενων γενεών. Μας δίδαξε, λοιπόν, ότι έτσι ο στόχος του εκπαιδευτικού γίνεται έργο/προσφορά και το επάγγελμα λειτούργημα. Αυτή είναι η πεμπτουσία της διαπαιδαγώγησης, το χάρισμα της οποίας διέθετε η αγαπημένη μου δασκάλα.

Το αποκορύφωμα όμως της διδασκαλίας της, που είχα πάντα και συνεχίζω να έχω κατά νου, ήταν η πίστη της ότι οι στείρες γνώσεις, οι οποίες δε συνοδεύονται από ήθος, πολιτισμό και ακέραιο χαρακτήρα, δεν έχουν καμία αξία. Μας δίδαξε, δηλαδή, το μεγαλείο τού να είσαι πρώτα και πάνω από όλα Άνθρωπος· και για αυτό της είμαι ευγνώμων.

Θα τη θυμάμαι για πάντα και μια ξεχωριστή θέση στην καρδιά μου της ανήκει, γιατί το «ζην» το χρωστάμε στους γονείς μας και το «ευ ζην» στους δασκάλους μας.

Ποταμιά, 18 Ιουλίου 2014

Πανωραίας Α. Νικολακάκου **Ημέρα περιβάλλοντος**

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ξηροκαμπίου, ο Σύλλογος Κυριών «Η Αγία Τριάς» και το Πολιτιστικό Κέντρο Εργαζομένων ΟΤΕ Νομού Λακωνίας την Κυριακή 15/06/2014 πραγματοποίησαν κοινή δράση με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος στο Ξηροκάμπι. Η προστασία του περιβάλλοντος είναι ευθύνη όλων μας και κάθε ημέρα πρέπει να είναι «Ημέρα Περιβάλλοντος» γιατί έχει καθοριστική σημασία για την ποιότητα ζωής των σημερινών και των μελλοντικών γενεών.

Τα μέλη των παραπάνω συλλόγων έδειξαν την ευαισθησία και την αγάπη τους για τη φύση και το περιβάλλον. Κατά τη διάρκεια της δράσης καθαρίστηκαν τα σημεία Ελληνικό Γεφύρι, Αμφιθέατρο, Γυμνάσιο και ο δρόμος προς την Κουμουστά. Ακόμα κατασκευάστηκαν τα σκαλοπάτια στο Διαβολαύλακο.

Για όλους εμάς η φροντίδα του περιβάλλοντος είναι καθήκον και χαρά. Το μεγαλύτερο κέρδος όμως από αυτές τις δράσεις είναι οι γνώσεις και οι αξίες που μεταλαμπαδεύονται στα παιδιά μας και στους μικρότερους φίλους των Συλλόγων μας.

Τα Δ.Σ. των Συλλόγων ευχαριστούν όλους όσους συνέβαλλαν στην προσπάθεια και υπόσχονται ότι η εθελοντική προσφορά των μελών μας θα είναι συνεχής και αποτελεσματική.

Ιωάννη Δ. Αποστολάκου
Όταν γιόρταζε η Ζερμπίτσα

Όταν γιόρταζε η Ζερμπίτσα (23 Αυγούστου) την δεκαετία του 1960 και του 1970 (ήμουν τότε δέκα - δεκαπέντε χρονών· είμαι γεννημένος το 1960), για μας τους Παλιοχωρίτες ήταν μεγάλη γιορτή. Την παραμονή της γιορτής της μαζευόμασταν στο χωριό μικρές ομάδες των πέντε - δέκα ατόμων ανά γειτονιά και με φαναράκια (δεν είχαμε φακούς) παίρναμε το μονοπάτι για το μοναστήρι. Παλιοχώρι – Αμπουλας – Αη-Δημήτρης – Ζερμπίτσα. Θέλαμε σαρανταπέντε λεπτά για να φτάσουμε. Με το που φτάναμε, είχε πια νυχτώσει και μπαίναμε στο μοναστήρι για να παρακολουθήσουμε την λειτουργία. Μετά το τέλος της λειτουργίας παίρναμε τον δρόμο της επιστροφής. Κάθε ομάδα προχωρούσε με τα φαναράκια της και πίσω της ακολουθούσε η άλλη. Όποιος ήταν εκείνη την ώρα στο χωριό, αντίκριζε από απέναντι ένα όμορφο θέαμα, έναν σιδηρόδρομο από φάτα να κατεβαίνει. Κατά τις δέκα φτάναμε στο χωριό.

Την άλλη μέρα το πρωί, ανήμερα της γιορτής, κατά τις οκτώ μαζευόμασταν πάλι κατά ομάδες και κινούσαμε κατά το μοναστήρι. Μόλις φτάναμε, ήμασταν διγασμένοι και πίναμε νερό από το πηγάδι, το οποίο βρίσκεται έξω από το μοναστήρι. Βγάσαμε νερό με την τέστα και πίναμε όλοι από εκεί. Δίπλα από το πηγάδι, εκεί που είναι οι καρυδιές, υπήρχαν στην σειρά τέσσερις - πέντε πάγκοι, οι οποίοι πουλούσανε παιχνίδια. Εμείς τα παιδιά τρέχαμε να αγοράσουμε κάποιο παιχνίδι (αμαξάκι, σφυρίχτρα, τσαφάρι, μπαλόνι κ.ά.). Μετά πηγαίναμε να πάρουμε σουβλάκια από έναν πάγκο που έβηνε παραδίπλα. Το κάθε παιδί έπαιρνε δυο - τρία. Θεωρούσαμε την γιορτή αυτή σπουδαίο γεγονός. Από το Παλιοχώρι των πενήντα - εξήντα κατοίκων βρισκόμασταν ανάμεσα σε εκατοντάδες κόσμο. Και οι μεγάλοι έτσι το έβλεπαν. Δεν υπήρχε χρονιά που να μην πάει όλο το χωριό στην Ζερμπίτσα. Το αισθανόμασταν δικό μας μοναστήρι, παλιοχωρίτικο.

Συνδρομές

Για τη συνέχιση της έκδοσης της «Φάριδος»: Δημήτριος Βαλκανάς 10€, Κωνσταντίνα Αραβέλα Ματθαίου 20€, Ηλίας Μανιατάκος 10€, Βασίλειος Χριστόπουλος 10€, Χρήστος Στούμπος 10€, Βούλα Φεγγαρά-Κωδωνίδου 10€, Δήμητρα Νικολακάκου 10€, Σταυρούλα Δριμπέλα 10€, Παναγιώτης Ευστρ. Κονίδης 10€, Γεώργιος Λαμπρινός 10€, Νούλα Ξηροπόδη 20€, Βασιλική Πουλάκου 10€, Βούλα Ρουσάκου 10€, Γεωργία Κατούνα 10€, Λευτέρης Βλογιαννίτης 10€, Ευστράτιος Λιντζέρης 20€, Προκόπης Βαφάκος 10€, Μάκης Ιατρίδης 20€, Ευαγγελία Αποστολάκου 10€, Τούλα Σολωμού 10€, Ελένη Χρυσικού 5€, Γεώργιος Παπαστράτης 5€, Αντωνία Θεοφιλοπούλου 20€, Νικόλαος Γεωργίου 30€, Ιωάννης Καπετανάκος 50€, Ευάγγελος Καπετανάκος 25€, Αγγελική Ματθαίου 25€, Ματίνα Πουλακάκου 10€, Βούλα Πουλακάκου 10€, Παναγιώτης Χριστακάκος 20€, Δημήτρης Π. Καστάνης 20€, Αριστομένης Κατσιώλης 10€, Ιωάννης Δ. Αποστολάκος 10€, Σταύρος Σαραντάκος 15€, Ηλιάννα Περλίγκα 20€, Βασιλική Κονίδη 50€, Βάσω Αναστασοπούλου 10€, Μαρία Δούσμανη 10€, Βάσω Χαρήση 35€.

Της αγοράς

Νεαρός, ελεύθερος επαγγελματίας, από την περιοχή μας είχε την έδρα της επιχείρησής του στην Σπάρτη. Για πρακτικούς λόγους αποφάσισε να μεταφέρει την έδρα της επιχείρησής στην περιοχή μας. Καθώς έφτιαχνε τα απαραίτητα χαρτιά για να κάνει αυτήν την μεταφορά, ρώτησε τον λογιστή του αν θα είχε και κάποια φοροαπαλλαγή. Ο λογιστής τού είπε ότι μια τέτοια φοροαπαλλαγή μπορούσε να επιτευχθεί μόνο αν μεταφερόταν η έδρα της επιχείρησής σε ένα μικρό από πλευράς πληθυσμού χωριό, όπως οι Γοράνοι. Και τότε ο νεαρός του είπε αφοπλιστικά: Σιγά μην την πάω και στην Αρμίτσα (περιοχή με βοσκοτόπια πιο πάνω από την Γόλα)!

A.M.K.

Μια παρέα από την περιοχή μας βρέθηκε πρόσφατα σε μια μεγάλη πόλη του εξωτερικού. Κατέλυσε σε ένα πολυτελές και μεγάλο ξενοδοχείο. Την πρώτη ημέρα δύο από την παρέα, οι οποίοι έμεναν στο ίδιο δωμάτιο, ζύπνησαν και θέλησαν να πάνε για πρωινό. Δεν ήξεραν πού ήταν η τραπεζαρία και άρχισαν να την αναζητούν. Μεγάλο καθώς ήταν το ξενοδοχείο, χάθηκαν. Γυρνώντας μέσα στους διαδρόμους, αναρωτιώντουσαν προς τα πού πρέπει να πάνε. Σε μια στιγμή ο ένας είπε: Από δω πρέπει να πάμε, ακούω κουτάλια!

Γ.Κ.Μ.

Ο Παιδαγωγικός Φιλότεχνος Όμιλος Φάριδος βρέθηκε στις αρχές Ιουνίου για μια εκδήλωση στην Κωνσταντινούπολη. Κατά την επιστροφή στο λεωφορείο οι υπεύθυνοι της χορωδίας και του χορευτικού εξέφρασαν τις ευχαριστίες τους στους σε όσους έλαβαν μέρος στην εκδήλωση για τον κόπο που κατέβαλαν, τον χρόνο που αφιέρωσαν και, για κάποιους, για το γεγονός ότι τις ημέρες αυτές αποχωρίστηκαν τις οικογένειές τους. Και τότε ένας πετάχτηκε και είπε: Και τα ζωντανά τους!

Δ.Θ.Κ.

Σύμμικτα

Υπαπαντή βρεμένη, η κοφίνα γεμισμένη.

Σταυρούλα Δημητράκου-Αποστολάκου

Τον φτωχό όπου τον σκαμπιλίζεις πάει.

Ιωάννης Π. Νικολακάκος

Μη σε γελάσει ο Μάρτης το πρωί και χάσεις την ημέρα

Ευστάθιος Χ. Βασιλείου

Γεωργίας Λαμπρινού - Κοκκορού
Πέτρος Τ. Δημόπουλος (1918-2012)

Ο Πέτρος Δημόπουλος (Πίτερ Δήμος, όπως ήταν γνωστός στην Αμερική) υπήρξε μια σημαντική προσωπικότητα στον τομέα της πυρηνικής φυσικής διεθνώς. Ο πατέρας του ήταν από την Κορινθία και η μητέρα του η Αικατερίνη Λαμπρινού του Ανδρέα και της Γεωργίας από τους Γοράνους. Απεβίωσε στις 18 Σεπτεμβρίου 2012. Ο επί πολλά έτη κάτοικος του Belmont της Μασαχουσέτης Πίτερ Δήμος ήταν 94 ετών.

Ο Δήμος ήταν ένας «σημαντικός επιστημονικός ηγέτης», δήλωσε ο Robert Redwine, καθηγητής φυσικής στο MIT και διευθυντής του κέντρου Bates. Εξέλιξε τον γραμμικό επιταχυντή Bates του MIT από μια καινοτόμο ιδέα το 1961 σε ένα παγκοσμίως γνωστό κέντρο για τη μελέτη της πυρηνικής

δομής. Πριν από την ανάπτυξη και τη διεύθυνση του Κέντρου Bates ο Δήμος υπηρέτησε ως ηγέτης στο σχεδιασμό και την κατασκευή του πρώτου γραμμικού επιταχυντή μικροκυμάτων του MIT, που ολοκληρώθηκε το 1951. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960, ήταν ο διευθυντής της ομάδας των εννέα πανεπιστημίων, συμπεριλαμβανομένου του MIT, που ιδρύθηκε για να κατασκευάσει τον επιταχυντή πρωτονίων του Εθνικού Εργαστηρίου του Brookhaven.

«Όλοι οι επιστήμονες των οποίων το πάθος είναι να κατανοήσουν τη βασική φύση της ύλης και της ενέργειας, είναι ήδη στο τμήμα του Peter Demos» δήλωσε ο John M. Deutch, καθηγητής Χημείας και επίτιμος κοσμήτορας της Σχολής Θετικών Επιστημών.

Ο Δήμος ειδικεύτηκε στη βαλλιστική και έκανε μελέτες σχετικές με ραντάρ πριν έρθει στο MIT της Βοστώνης το 1946 ως επιστημονικός συνεργάτης. Απέκτησε το διδακτορικό του στο Ινστιτούτο του 1951, έγινε μέλος της Σχολής Φυσικής του MIT το 1957 και έγινε καθηγητής και διευθυντής του Εργαστηρίου Πυρηνικής Επιστήμης (LNS) το 1961. Παρέμεινε διευθυντής του LNS μέχρι και το 1973. Ως διευθυντής του LNS και του Bates, ο Δήμος «κίνησε ουρανό και γη για να πάρει καλές ιδέες που να εφαρμόζονται. Οι προσπάθειές του ήταν πολύ σημαντικές για την αναγνώριση του LNS ως παγκόσμιο ηγέτη στον τομέα της πυρηνικής φυσικής και της φυσικής σωματιδίων», δήλωσε ο William Bertozzi, ένας καθηγητής φυσικής στο MIT και ο πρώτος μεταπτυχιακός φοιτητής του Δήμου.

Το παράδειγμα του Δήμου και η γενναιοδωρία του βοήθησαν να αξιοποιηθεί κανείς αυτές τις συναρπαστικές στιγμές στο MIT. Η υποστήριξή του ήταν «ζωτικής σημασίας για την επιτυχία στην πειραματική έρευνα. Με το ήσυχο αλλά πειστικό προφίλ του βοήθησε να ανοίξουν πολλές πόρτες ευκαιριών και αναγνώρισης για τη Σχολή και το ερευνητικό προσωπικό» δήλωσε ο Bertozzi.

«Ήταν ένας σοφός και τακτικός συνεργάτης σε άτυπες συζητήσεις για την ενέργεια στο LNS κατά τα έτη 2007-2010. Με τους συναδέλφους του από το LNS συνέγραψε ένα άρθρο στο Ενημερωτικό Δελτίο του MIT για την πυρηνική ενέργεια του

2008», σημείωσε ο Ritchard Milner, ο σημερινός διευθυντής του τμήματος LNS και καθηγητής φυσικής.

Ο Δήμος ήταν μέλος της Αμερικάνικης Κοινότητας της Φυσικής και της Αμερικανικής Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών και πρώην διευθυντής της συμβουλευτικής επιτροπής στο Κέντρο Φυσικής και Ακτινοβολίας στο Εθνικό Γραφείο Προτύπων. Διετέλεσε, επίσης, πρόεδρος της Επιτροπής Ακτινοβολίας του Εθνικού Συμβουλίου Ερευνών.

Η υστεροφημία του Δήμος τιμήθηκε, όταν ιδρύθηκε το βραβείο «Πίτερ Τ. Δήμος» για να αναγνωρίσει ένα μεταπτυχιακό φοιτητή, ο οποίος κατέδειξε «πνεύμα, επιμονή και πνευματικές ιδιότητες» παρόμοια με εκείνα του Δήμου στην καριέρα του.

Η σύζυγός του για 62 έτη, Ελισάβετ (Μπέττυ) Jean, απεβίωσε το 2003. Συνεχιστές του ονόματός του είναι τα τρία του παιδιά, Θεόδωρος, Ιωάννης και Ελένη, η αδελφή του Γεωργία, έξι εγγόνια, τρία δισέγγονα και πολλά αφοσιωμένα ανίψια στον Καναδά και την Αμερική.

Δωρεές στη μνήμη του έγιναν στο Hospice of the Good Shepherd.

Ντίνας Κρητικού-Στρατηγέα
Στη μνήμη της θεία-Αρετής Βατικιώτη

Προχτές μου τηλεφώνησε μια φίλη παιδική μου,
άσχημα νέα μου έδωσε και ράγισε η ψυχή μου.

Μου είπε πως επέθανε η θεία Αρετή,
και η γειτονιά τους άδειασε, μείνανε λιγοστοί.

Ήταν καλή νοικοκυρά στο σπίτι της για όλα
για σύζυγο και για παιδιά και για μικρά εγγόνια.

Ήταν γυναίκα όμορφη, ποτέ δε σ' ενοχλούσε
το πρόσωπό της γελαστό, όταν θα σου μιλούσε.

Όταν περνούσα μου 'λεγε «Ντίνα μου κάτσε κάτω,
έχω την ευχαρίστηση κάτι να σε κεράσω».

Είχε γλυκό του κουταλιού, το νόστιμο κυδώνι,
ήταν παραδοσιακό, εκεί το 'φτιαχναν όλοι.

Και ύστερα θα πήγαινα να ιδώ και τη γιαγιά μου,
και τα παιδιά ερχόντουσαν να παίζουνε κοντά μου.

Όλα εκεί φωνάζανε: «Πάμε στις Ζαχαριούς,
να παίζουμε, να γελάσουμε και στις θεία-Αντωνούς».

Ήταν το σπίτι της γιαγιάς σε μια μικρή γωνία
εκεί εμαζευόμασταν και λέγαμε αστεία.

Μα τώρα επισκέφτηκα το σπίτι της γιαγιάς μου,
ούτε και το ε γνώρισα και ράγισε η καρδιά μου.

Έγειρα να ξεκουραστώ σ' ένα μικρό παγκάκι,
με τη γιαγιά καθόμωνα, σαν ήμουν κοριτσάκι.

Οι γείτονες σαν μ' έβλεπαν, τρέχαν να μου μιλήσουν,
αστεία να τους έλεγα να με γλυκοφιλήσουν.

Μα τώρα ετριγύρισα, μήπως γνωρίσω κάτι,
τα όμορφα της Ζαχαριούς, γίνανε όλα στάχτη.

Έφυγα και περπάτησα με δάκρυα στα μάτια
για της γιαγιάς τα όμορφα, τα βρήκα δυο κομμάτια.

Εκάθισα και έφερα όλα μες το μυαλό μου,
πώς ήταν και πώς έγινε το όμορφο χωριό μου.

Επήγα μες την εκκλησιά, μες το νεκροταφείο,
άναψα ένα κερί για τη γιαγιά, της είπα γλυκό αντίο.

Μα τώρα δεν εμπόρεσα στη θεία-Αρετή να πάω,
ήταν ταξίδι μακρινό, πάντα θα την πονάω.

Εύχομαι στη θεία-Αρετή να είναι αναπαυμένη
και την ψυχή της πάντοτε να τη κρατούν αγγέλοι.

Εύχομαι στους συγχωριανούς να φτάσουν τον αιώνα
και σαν τη θεία Αρετή να πάρουν τόσα χρόνια.

Αφιερωμένο στη μνήμη
της θεία-Αρετής Βατικιώτη

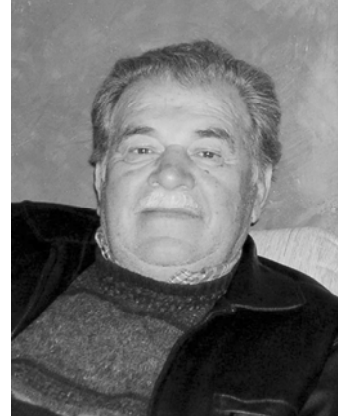
Ντίνα Στρατηγέα
(γ. Χρήστου Κρητικού)
Κατσουλαίικα Ξηροκαμπίου
Florida U.S.A.

Πένθη

Σταύρος Π. Μανιάτης (1927 – 2014)

Ένας ακάματος εργάτης της ζωής και του ιερού αναλόγιου

Ο Σταύρος Μανιάτης (ο μπαρμπα-Σταύρος, για όσους μεγαλώσαμε στους Αρκασάδες Φάριδος) γεννήθηκε στις 12 Μαρτίου 1927. Πατέρας του ήταν ο Παναγιώτης και μητέρα του η Αιμιλία, άνθρωποι εργατικοί και ευσεβείς, που τον ανέθρεψαν με κόπο και αγάπη, τον ίδιο και τις τρεις αδελφές του, την Αθανασία, την Βούλα και την Γεωργία. Ήταν ο μικρότερος από τα παιδιά της πολυμελούς και ευλογημένης αυτής οικογένειας, ωστόσο αυτό δεν τον εμπόδισε να επωμισθεί το φορτίο να δουλέψει σκληρά για να υποστηρίξει τόσο τους γονείς όσο και τις αδελφές του σε χρόνια δύσκολα.

Το 1950 παντρεύτηκε την Αντωνία Γ. Βλάχου, με την οποία απέκτησαν τρία παιδιά, τον Ευστράτιο, την Αιμιλία και την Βασιλική. Μαζί με την άξια αυτή σύντροφο και μάνα, εργάστηκαν σκληρά και σε χρόνια δύσκολα κατόρθωσαν να προκόψουν και να καταξιωθούν στην τοπική κοινωνία, με χαρακτηριστικά την τιμότητα, την εργατικότητα και την αγάπη για την οικογένειά τους. Άνθρωπος αθόρυβος, πράος, τίμιος και εργατικός, τα περισσότερα χρόνια της ζωής του ο μπαρμπα-Σταύρος δούλεψε σκληρά ως αγρότης αλλά και ως εργάτης στο ελαιοτριβείο του Γεωργίου Σολωμού και στη συνέχεια στον αλευρόμυλο του ίδιου, από όπου και συνταξιοδοτήθηκε. Η εργατικότητά του και το ακάματο του χαρακτήρα του συνεχίστηκαν για πολλά χρόνια ακόμα και συνέχισε να δουλεύει τη γη του για όσο ακόμα του επέτρεπαν οι δυνάμεις του.

Σημαντική και καθοριστική πτυχή της ζωής του απετέλεσε η διακονία του στο ιερό αναλόγιο. Από δεκαοκτώ ετών ξεκίνησε να ψάλλει στο αναλόγιο του ιστορικού Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου Αρκασάδων, έχοντας μαθητεύσει νωρίτερα κοντά στον τότε ιεροψάλτη της ενορίας, τον Παναγιώτη Ατσαβέ. Πρακτικός μεν στην ψαλτική κατάρτισή του, γλυκός δε και με ύφος στο οποίο διέσωζε πολλά στοιχεία του τοπικού ψαλτικού ιδιώματος σε συνδυασμό με ακούσματα από μουσικούς ιεροψάλτες της εποχής, τα οποία αφομοίωνε και μεταχειριζόταν με γλυκύτητα και φωνητική ευστροφία. Ήταν περίφημος στην περιοχή και συχνά τον καλούσαν να ψάλλει στις κατά τόπους ιερές πανηγύρεις καθώς και σε άλλες έκτακτες περιστάσεις.

Στο ιερό αναλόγιο ο μπαρμπα-Σταύρος στάθηκε όπως ακριβώς και στη ζωή του: Ακάματος! Η ιεροψαλτική του υπηρεσία στον Άγιο Δημήτριο διήρκεσε εβδομήντα ολόκληρα χρόνια! Συνεργάστηκε με εννέα ιερείς, εκ των οποίων σημαντικότεροι υπήρξαν οι μακαριστοί πλέον π. Ζή(τ)ης, π. Τσάμπηρας, και π. Ορφανάκος. Τα τελευταία δε σαράντα χρόνια της σταδιοδρομίας του συνεργάστηκε με τον νυν εφημέριο Αρκασάδων π. Πέτρο Κονίδη. Γενιές από Αρκασιώτες ταυτίσαμε στο μυαλό και την ψυχή μας τον εκκλησιασμό στον Άγιο Δημήτριο με τη φωνή και το αγέρωχο παράστημα του αγαπημένου μας μπαρμπα-Σταύρου, μεγαλώσαμε από Κυριακή σε Κυριακή ακούγοντάς τον. Έψαλλε σε χαρές και λύπες μας, στις εορτές μας, στα Χριστούγεννα, στις Πασχαλιές μας...

Ο φιλόξενος χαρακτήρας του στο ιερό αναλόγιο έδωσε την ευκαιρία σε αρκετά παιδιά της εποχής μου να συγκεντρωνόμαστε γύρω του. Μας παρότρυνε να απαγγέλουμε το Σύμβολο της Πίστεως και την Κυριακή Προσευχή, να ψάλλουμε. Δεν δίσταζε ακόμα και εν ώρα ακολουθίας να μας καλεί επιτακτικά και με το όνομά μας να πλησιάσουμε στο αναλόγιο, αν τύχαινε και καθόμασταν μεταξύ των εκκλησιαζομένων! Προσωπικά ευτύχησα να ζήσω δίπλα του και δίπλα στον άξιο, ευλαβέστατο και ιεροπρεπή π. Πέτρο Κονίδη. Διαβλέποντας και οι δυο τους την κλίση, μου απηύθυναν την κλήση και έτσι κοντά τους έκανα τα πρώτα αβέβαια αλλά καθοριστικά βήματα στον χώρο του αναλογίου και αξιώθηκα να αγαπήσω τα ιερά γράμματα και την εκκλησιαστική μουσική. Προχωρώντας στη ζωή μου δεν θα ξεχάσω ποτέ πόσο καθοριστικό ρόλο έπαιξαν και οι δυο σε αυτή μου την πορεία και πάντοτε θα τους ευγνωμονώ, όπως και όλους τους δασκάλους μου.

Τα τελευταία χρόνια της ζωής του ο αγαπημένος μας μπαρμπα-Σταύρος δοκιμάστηκε από τον χαμό της αγαπημένης του Αντωνίας, της Αντωνίτσας, όπως την έλεγε. Δεν μπόρεσε να ξεπεράσει την σοβαρή ασθένεια και τον χαμό της και η πίκρα αυτή σε συνδυασμό με το πέρασμα του χρόνου άρχισαν να αφήνουν πάνω του τα σημάδια τους. Το μόνο που δεν έκαμψαν οι δυσκολίες και οι περιστάσεις ήταν το μεράκι του για το ιερό αναλόγιο. Με φωνή καθάρια, όπως στη νεότητά του, προσερχόταν κάθε Κυριακή με λαχτάρα για να ψάλει, κάνοντας πράξη το δαυτικό λόγο «*ψαλώ τω Θεώ μου έως υπάρχω*»...

Ο αγαπημένος σε όλους μας μπαρμπα-Σταύρος έφυγε πλήρης ημερών στις 26 Απριλίου 2014, έχοντας αξιωθεί προηγουμένως να δει «ως νεόφυτα ελαιών κύκλω της τραπέζης αυτού», εκτός από τα τρία του παιδιά, έξι εγγόνια και οκτώ δισέγγονα. Έφυγε «ανώδυνα, ανεπαίσχυντα, ειρηνικά» το Σάββατο της Διακαινησίμου, την πιο ευλογημένη περίοδο του χρόνου, για να συναντήσει την αγαπημένη του Αντωνίτσα, τις αδελφές του, τους γονείς του, τους συνδιακόνους του στο αναλόγιο και την Εκκλησία.

Έχοντας ζήσει κοντά του ως παιδί και έχοντας συζητήσει μαζί του αργότερα ως ενήλικας, ξεχώρισα στον βίο και την προσωπικότητα του μακαριστού και πολυαγαπημένου μας μπαρμπα-Σταύρου τρία χαρακτηριστικά:

Πρώτον, την αγάπη του για την Εκκλησία, την οποία υπηρέτησε δια βίου από τη θέση που του ενεπιστεύθη...

Δεύτερον, την αγάπη του για την οικογένεια. Τόσο την δική του, όσο και όλους όσους μοιραζόμαστε κοινή καταγωγή μαζί του. Πάντοτε τόνιζε το ότι είμαστε μια οικογένεια και πόσο αγαπημένοι θα πρέπει να είμαστε όλοι μας και το έκανε πράξη με κάθε ευκαιρία, καθημερινή ή έκτακτη...

Τρίτον, το σθένος του. Το σθένος για ζωή, δημιουργία, προκοπή, πέρα από κάθε αντιξοότητα...

Σε αυτά τα χαρακτηριστικά, πιστεύω, βρίσκεται και η παρακαταθήκη που μας αφήνει, αυτός ο κατά τα άλλα απλοϊκός, καθημερινός άνθρωπος που έζησε σεμνά, αθόρυβα και δημιουργικά δίπλα μας. Ας είναι αιωνία η μνήμη του και το παράδειγμά του ας εμπνέει όλους όσους αξιωθήκαμε να τον γνωρίσουμε και να ζήσουμε κοντά του.

*Σταύρος - Παναγιώτης Γ. Μανιάτης
Α' Ψάλτης Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου
Παλαιού Ηρακλείου Αττικής*

Πένθη

Γεώργιος Π. Γάββαρης (1934 – 2014)

Σεβαστέ μου δάσκαλε, έφυγες πριν από λίγες μέρες αφήνοντας τα επίγεια για να μεταβείς στον κόσμο της αιωνιότητας.

Υπήρξες ένας ακέραιος άνθρωπος με αρχές και αξίες, αλλά και ένας συγκροτημένος κλασικός φιλόλογος και μεγάλος εγκυκλοπαιδιστής! Το πνεύμα σου πάντα αιθαλές και αιφόρο μετέδιδε στους μαθητές σου πλήθος χρήσιμων γνώσεων, που τους βοηθούσαν να διευρύνουν τους πνευματικούς τους ορίζοντες! Απέδειξες διαχρονικά ότι για να είναι κάποιος Δάσκαλος πέραν από την επιστημονική του συγκρότηση πρέπει να έχει και το Ιερό Πάθος για να υπηρετεί τη μόρφωση των παιδιών του ελληνικού λαού! Όπως διάβαινες ευθυτενής και ακμαίος, έτσι και η πορεία σου υπήρξε ευθεία και ενάρτη!

Εξέπεμπες φως, πολύ φως, γιατί η άσβεστη φλόγα της ψυχής σου ήταν οδηγός και μπροστάρης για όλους τους μαθητές σου. Όπου και αν υπηρετήσες στη δημόσια εκπαίδευση και από όποια θέση η υπευθυνότητά σου και η υψηλή αίσθηση της επιτέλεσης του καθήκοντος υπήρξαν παραδείγματα μίμησης προς όλους τους συναδέλφους σου αλλά και προς όλη την σχολική κοινότητα. Οι τοπικές κοινωνίες από όπου και αν πέρασες διέκριναν έναν άνθρωπο κοινωνικό και επικοινωνιακό, που χωρίς καμία δυσκολία συνδεόταν με τους συναθρώπους του και γινόταν κοινώνος των προβλημάτων τους.

Άνηκες στην παλιά φρουρά των εκπαιδευτικών της πατρίδος μας, που υπηρέτησε στη δύσκολη μεταπολεμική περίοδο μέσα από αντίξοες συνθήκες τη μόρφωση των ελληνόπουλων· η γενιά σου, χωρίς τις ανάλογες αποδοχές για την προσφορά της, κράτησε όρθια τη δημόσια εκπαίδευση της Ελλάδας!

Αντιλαμβανόμαστε λίγο πολύ όλοι μας, γιατί ο κλάδος των εκπαιδευτικών γίνεται φτωχότερος, αφού απολείπουν οι άνθρωποι σαν εσένα, που αγωνίζονται επί των επάλξεων για να κρατήσουν την Ελλάδα όρθια και ακμαία.

Θεωρώ ότι τα λόγια είναι περιττά, όταν υμνείται ένας πανάξιος άνθρωπος σαν εσένα, αν αυτά δεν συνοδεύονται και από τα ανάλογα έργα. «...Εμοῖ ἄρκουν ἄν ἐδόκει εἶναι ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τάς τιμάς...».

Πιστεύω ότι οι συγχωριανοί σου Αρνιώτες, οι ντόπιοι και οι απανταχού, πρέπει να είναι υπερήφανοι, γιατί τίμησες υπερβαλλόντως το ιστορικό χωριό της Άρνας, αναδειχθείς σε ένα από τα πλέον εκλεκτά τέκνα της.

Σεμνύνομαι και εγώ προσωπικά ως παλιός μαθητής σου αλλά και ως συνάδελφός σου, γιατί κατά το χρονικό διάστημα 1960-62 η φωτεινή παρουσία σου στο Δημοτικό Σχολείο των Σοχιάτικων Καλυβίων έδωσε πάρα πολλά στην εγκύκλια μόρφωσή μου και στο γεγονός ότι εντόπισες σε ένα παιδί έντεκα ετών ένα μελλοντικό φιλόλογο.

Ας είναι αυτές οι λίγες γραμμές, που εκπηγάζουν μέσα από τα βάθη της ψυχής μου, ένα ελάχιστο μνημόσυνο για την προσφορά σου στην εκπαίδευση και γενικά στη ζωή! Καλό ταξίδι, δάσκαλε!

Πάνος Κ. Μηνακάκης
15/02/2014

Τα νέα μας

Ξηροκάμπι

Γεννήσεις: Το ζεύγος Μελετίου Ορφανάκου του Ηλία και η Αγγελικής Κωνσταντίνου του Χαραλάμπους απέκτησε αγόρι. Το ζεύγος Αθανασίου Βατικιώτη του Ιωάννη και Σοφία Tarantino του Nicolas απέκτησε αγόρι (Τορόντο). Το ζεύγος Πέτρου Πατριανάκου του Κωνσταντίνου και Joan Quantanilla απέκτησε αγόρι (Τορόντο). Το ζεύγος Νικολάου Σταρόγιαννη του Χαριλάου και Δήμητρας Λινάρδου του Νικολάου απέκτησε αγόρι. Το ζεύγος Σωτηρίου Κωτσιοτόπουλου του Ξενοφώντα και Κωνσταντίνας Γεωργοπούλου του Νικολάου απέκτησε αγόρι.

Γάμοι: Η Κωνσταντίνα Γεωργοπούλου του Νικολάου παντρεύτηκε τον Σωτήριο Κωτσιοτόπουλο του Ξενοφώντα.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Σταυρούλα Καρκαμπάση χήρα Βενιζέλου ετών 88, Γεώργιος Βαρούνης του Ηλία ετών 84, Γεώργιος Σολωμός του Σωτηρίου ετών 91, Μελομένη Λιντζέρη χήρα Γεωργίου ετών 97, Πελαγία Πήλια

χήρα Πολυζώη ετών 86, Διαμάντω Βουραζέλη χήρα Βασιλείου ετών 90, Velika Taneva του Tanena Penka ετών 70, Σταύρος Μανιάτης του Παναγιώτη ετών 88, Γεώργιος Κυριακάκος του Παναγιώτη ετών 71, Νικολία Μιχαλάκου χήρα Νικολάου ετών 74, Αικατερίνη Κουντούρη χήρα Ηλία ετών 95, Βασίλειος Κονίδης του Παναγιώτη ετών 93, Βασίλειος Μακράκος του Αποστόλου ετών 85, Νικόλαος Φραγκής του Αντωνίου ετών 95 (Sarnia).

Παλιοπαναγιά

Γέννηση: Το ζεύγος Παρασκευά Ναστάκου του Πέτρου και Παναγιώτας Ξαρχουλάκου του Ιωάννη απέκτησε αγόρι.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Ευάγγελος Γιαλελής του Γεωργίου ετών 92, Γεώργιος Σαραντάκος του Χρήστου ετών 95.

Ανώγεια

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Παναγιώτης Μιχαλακάκος του Βασιλείου ετών 69, Χρήστος Μενούτης του Βασιλείου ετών 88, Κωνσταντίνος Μενούτης του Λεωνίδα ετών 57, Δημήτριος Τζανετέας του Παναγιώτη ετών 81, Παναγιώτα Καστήρη χήρα Ηλία ετών 80.

Τραπεζοντή

Θάνατος: Απεβίωσε η Σταυρούλα Ματαρά του Γεωργίου ετών 86.

Λευκόχωμα

Θάνατος: Απεβίωσαν οι: Παναγιώτης Πριστούρης του Αναστασίου ετών 76, Νικόλαος Βασιλάκος του Γεωργίου ετών 44.

Κυδωνιά

Θάνατος: Απεβίωσε η Κυρικούλα Βασιλάκου του Ιωάννη ετών 84.

Ποταμιά

Γέννηση: Το ζεύγος Ελπιδοφόρου Καλαματιανού του Αλεξάνδρου και Μαγδαληνής Πολίτη του Νικολάου απέκτησε αγόρι.

Θάνατος: Απεβίωσε ο Ιωάννης Κολλιινιάτης του Δημητρίου ετών 56.

Καμίνια

Θάνατος: Απεβίωσαν οι: Μαρία Θεοφιλοπούλου χήρα Γεωργίου ετών 88, Ευγενία Μπιταξή χήρα Γεωργίου Σταρόγιαννη ετών 90.

Πολοβίτσα

Θάνατος: Απεβίωσε η Σταυρούλα Ξανθάκου του Παναγιώτη ετών 94.

Γοράνοι

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Βασίλειος Καράμπελας του Παναγιώτη ετών 77 (Νέα Υόρκη), Γεώργιος Βλογιαννίτης του Παναγιώτη ετών 94.

Άρνα

Θάνατοι: Απεβίωσε ο: Γεώργιος Γάββαρης του Προκοπίου ετών 79.

Βιβή Ξ. Κωτσιοτοπούλου

